

1 Kolini

Solo Puwano Matanema:na:wa Wekeye

Polewa makene hanose, Kolini taunewemi sena kesaleyewi Yesuwa matanemita: se tiye mikeye. Sena kesale mutayewi Yesuyewi solo amowa ta:tiyapitekiwa, Polewa yapene seme-teike, yapene elipei amowa hepe papela:, iwala-pulu solo se tiye kinapola: notoyakeye.

Kolini taunewemi Yu senawana, Kiliki senawana, sena nano ketea sosolo sita:newana, sena nano ketea misitiya sita:newana, iwa sopoke sita:nekeye. Kolini taunewemi sena mutayewi mokopo kote ke iya:peyawa iyewi wapilise wapiyakeye. Polewa Kolini taune iya:pela: ikila emiwa, Apolosepe Akuwila a:tewi Kelesowemi kulu hapa sena kesale potapola: sita:nekeye.

Kelesowemi kulu hapa sena nokamoke nano alusene olokeyatelawa tiyapita: iwa hekemita: sawi weyamowa momateyakeye. Aputa: Kolini senayewi Polema nano meapo ta:potapita:, Poleyewi sawi weyemi se tiye mene hapakeye.

1 Kolini Suluwemi Mou Elakamo Momateya

1:1-9 Poleyewi sawi we ma:ta: tiye momateyakeye.

1:10-4:21 Kelesowemi kulu hapa senayewi kalikalila kalikalise konomonose sitalapita:, Poleyewi penaiya seyakeye.

5:1-6:20 Kelesowemi kulu hapa senayewi peleya: weyamo nano ketea matanawamunuse

kulu hanose timiyanase, Poleyewi papela: seyakeye.

7:1-40 Sena kesaleyewi tima:na:wana kesale sena ha:na:na:wana, Poleyewi seyakeye.

8:1-11:1 Himu elipei tese matanepela: sita-latepa. Yesu Kelesowemi himu semetei esa: matanepa:, au seyakeye.

11:2-14:40 Niwa Kelesowemi kulu hapa sena kesale amowa Keleso toma epapulakeye. Alanase himu semetei esa: matanepela: sesepa:, au seyakeye.

15:1-58 Keleso kulu tesi tiye tesilapola: niwana kulusaleke, mene tesima:ma:keye, au seyakeye.

16:1-24 Poleyewi solo noka selese kotetise epama e seyakeye.

Kolini Kulukulu Koane Kelesowemi Kulu Hapa Sena Kesalema Poleyewi Sawi Puwano Momate Tiye Selawapowa Wekeye

¹ Koteyewi Ene matanepela: Yesu Keleso Apa-solo walosene sena epesita: Polewa ta:peyakeye. Newana ta:pele tiyapola: Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:e Sosotenese ewala, newanapulu na:nipe ela:, sena kesale peleya: sopowemi neyewi ima sawi we momate tiye ilikepilakeye.

² Kelesowemi kulu hapa sena kesale Kolini sita:ne kima neyewi sawi we momate tiye ilikepilakeye. Kiwa Yesu Kelesowemi kulu-pela: apola: sitalaleke, mane olokeyatelawa Koteyewi kiwa takalekepilise apola:, kiwa Kote sena i napolo sopolu sita:pesita: ta:peya sena

kima momatekeye. Peleya: sopowemi Kelesowemi sita:pesena:pela: meneye ti sena kesale sopoke, niyewi Piseiki Yesu Kelesoma kulukulusene sena kesale ewemi kulu hanapola: sitala aluse sita:pesita: mene silikeye. Piseiki niyawana, iyawala, ninipe sopoke Piseiki Yesu Ewa semeteikeye.

³ Nini Ata Kotewalapulu Piseiki Yesu Keleso a:tewi mokopo seseleswana, hopola sita:tesewana, kima mita: kulukulula:la:keye.

Koteyewi Mokopo Seselesewa Wekeye

⁴ Koteyewi Yesu Keleso emiwa kiwa mokopo seselanase ikila sopoke neyewi kiwamo Kotema napolo selakeye.

⁵ Kiyawa Kelesowemi kulupela: apola: sitalaleke, Koteyawa kiwa napola: tese, kili seli topuwemi nano ketea sopoke iliyetiye apoyakeye. Kiyawa himuyewi Kote solo mouwa matanesekeye. Apula: Kote sowala penanose se tiye kinakeye.

⁶ Koiyawemiye, niyewi Keleso ewamo seyawa Koteyewi kima waiya amowa henekeye.

⁷ Alanase, nini Piseiki Yesu Keleso hokato mene inaposapekitise kiwa ikila sopoke yesipela: sita:la: ikila emiwa, Ho Napoyewi penaiya mokopo seselesene sopoke kima mikeye.

⁸ Aputa: Yesu Ewa mene ina ikila emiwa, kili himu semetei esa: kao penana:pela: matanese sita:pesita:, Koteyewi kiwa kao seselese sita:laposakeye. Piseiki Yesu Keleso mene ina ikila emiwa, Koteyewi kiwa potapola: selese, "Kiwa ili seli sitalakeye," au selaposakeye.

⁹ Seselese epesena:pela: Koteyewi kiwa mina e seyakeye. Inapita: potapola:, E Sa:le nini Piseiki Yesu Kelesowemi himu semetei esa: kulupela: apola: sita:pesita:, Koteyewi minapela: mene silikeye. Koteyewi Ene mane sopoke heneye alusenase heneye aupesakeye.

Kelesowemi Kulu Hapa Senayewi Kekela:sela: Heleye Tiye Sita: Tesewa Wekeye

¹⁰ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, ne solo we kiyawa ta:ta:pa:. Nini Piseiki Yesu Kelesowa E unuwa sostonase weyamu sita:latipa:. Konomonose hele sita:newa iya:ta:pa:. Kiwa sopoke himu semetei esa: matanepela: sita:laleke, himuyewi matanesewana, tima:na: tisewana, himu semetei esa: matanepa:.

¹¹ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, kiyawa kilipe muta tetese sitalakeye. Aluse Kolowi koane emi sena noka sita:newa newa elakemi inapola:, nema hokatolose selesapekeye.

¹² Kiyewi weyamu selalakeye. Kiyewi kilipe kemi sena nokamoke selese, “Newa Polewa kulu hapakeye.” Apula: sena nokamoke selese, “Newa Apolose kulu hapakeye.” Apula: sena nokamoke selese, “Newa Pita kulu hapakeye.” Apula: sena nokamoke selese, “Newa Keleso kulu hapakeye,” au seyakeye.

¹³ Au seya e selapita:, neyewi ta:tapola: kima selese, “Ko:lupita: Kelesowa takaleseya:? Auka-makiwa eta: ilimanakeye. I kelipapoya kuluwa Polewa newa kiwamopela: kululule? Eh, newa kiwamopela: eta: kulumakeye. Kiwa Pole ne

unuwemi sepela: hawemi toliyetila? Eh, eta: alamakeye.”

¹⁴⁻¹⁵ Aputa: neyewi Kilisipasi Keyase elipei semetei hawemi tolusupela:, amo fo:su emi sena noka neyewi hawemi eta: toliyetimak-eye. Ke epapu elapita: neyewi Kotema sa:le napolo e seyakeye. Koiyawemiye, napu yemiwa sena nowamokiwa, “Newa Pole unuwemi selapola: hawemi toliyetikeye,” au maselaposakeye. Kiyawa itapa amo eta: selesemakeye. Alanase, newa epelekeye.

¹⁶ Alawamona neyewi kepoliyetise au seyakeye. Sena semetei nowana, neyewi hawemi toliyetikeye. E unuwa Setefanasekeye. Ewala, e koawemi sena kesale semetei sita:newana, neyewi hawemi tolusulakeye. Sena noka neyewi hawemi toliyetila? Eh, noka neyewi hawemi toliyeti mamatanekeye.

¹⁷ Alake sena hawemi tolusumita: Kelesoyewi newa eta: minamakeye. E solo napowa se tiye mita: newa hamona seyakeye. Peleya: we mane timinisene mataneti solo amowa se tiye mimakeye. Keleso i kelipapoiya solo ofola amowa mokopo ketea tema:pekitise, Kelesoyewi newa solo napowa walomita: ilikepilakeye.

¹⁸ “Yesu Ewa niwamopela: kakasilise i keli-papoya papela: kulukeye.” Au seyawa eta: ta: tima senayewi selese, “Solo amowa solo nanano telalapo.” Sena kesaleyewi au selapita:, iwamo mene silima:na:wa isu sosolo emi mahanak-eye. Alawamona Koteyewi mene silima:na:wa senama selese, “Solo amowa Kote penaiya epak-eye.” Aluse niyewi matanesekeye.

19 Aputa: puwano fa:nemi Kote pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi selese,

“Senayewi nano ketea sopoke matanese matana amunuse Neyewi ikomopesakeye.

Senayewi peleya: weyemi nano ketea sopoke matanese matana amunuse Neyewi iya:taposakeye.” *

Aluse, Koteyewi selapita: momateyalakeye.

20 Au seya momateyanase peleya: weyemi nano ketea matane ti sena iwa Kote sikapowemi puwanowa? Eh, iwa puwanomakeye. Ikila weyemiwa solo kekela:sela: sita:la: sukulu tiye selesene sena iwa puwanowa? Eh, iwala puwanomakeye. Alawamona Koteyewi selese, “Peleya: weyemi nano ketea sopoke matanese matane tiye mane solo alusewa mokopo keteakeye,” au selesekeye.

21 Aputa: Koteyewi selese, “Senayewi e peleya: weyemi nano ketea matanese matanesene amoke Nawa eta: matanema:na: telamanakeye.” Aluse Kote Ene mou sopoke matananase epapuluse apoyakeye. Ene ewa selese apoyawa niyawa se tiye kinakeye. Se tiye kinapita: sena nokamoke ta:tapola: selese, “Solo amowa nanano telawamona senayewi sokeye,” au selesekeye. Au selapita: kemi se tiye kinapita: sena nokamoke ta: tisekeye. Ta: tiyapola: sena kesale amowa Koteyewi mene silikeye. Aluse Koteyewi apoyakeye.

* 1:19 Aisaia 29:14

²² Aputa: Yu senayewi selese, “Kote penaiyawewi matanepela: timinisewa kiyawa timinipita: potapola:, kiyawa se tiye miwana niyawa ta: tiyaposakeye.” Apula: Yu senayewi selesekeye. Apula: Yu senama telayewi selese, “Senayewi peleya: we nano ketea matanese matana amunuse se tiye kinisaleke, niyawa kulu hanose ta: tiyaposakeye.” Aluse Yu senama telayewi selesekeye.

²³ Selapita: kemi niyawa se tiye kinise, “Keleso niwamopela: kakasilise i kelipapoya papela: kulukeye.” Au selasaleke mouwa Yu senayewi konomonose, esa: matanese solo amowa eta: ta: tima:na:manakeye. Apula: se tiye kinapita: Yu senama telayewi ta:tapola: selese, “Solo amowa mokopo solo nanano telalakeye,” au selesekeye.

²⁴ Aputa: kemi, Yu senawana, Yu senama telawala, sopoke Koteyewi ta:peya sena matanese, “Keleso amowa se tiye miwa henekeye. Kote penaiyawa sena kesale mene silimita: Kelesowalapulu elakeye. Kote nano ketea mou sopoke matanewa Kelesoyewi amowa walosekeye,” au selesekeye.

²⁵ Apula: Koteyewi nima mene silima:na:wa isu sosowa waiyalakeye. Walopita: sena kesale nokamoke potapola: selese, “Isu nanano tela walosekeye.” Au seya kamona iyewi ili matanawa Kote matana amoke toliyetikeye. Aputa:, iyewi selese, “Koteyewi timinisewa penaiya itapa amunanakeye.” Aluse seya kamona, iyewi timinisene penaiyawa Koteyewi timinisene emi helepekeye. Koteyewi timinisewa hene heneye penaiyanakeye.

²⁶ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, kiwa puwano Koteyewi a silima:na: sita:ne ikila emiwa matanepa:. Alanase kiyawa sena mutayewi nano ketea sosolo matanese eta: sita:nemakeye. Kiwa kilipe kemi sena muta piseikipela: eta: sita:nemakeye. Kiwa noka sena wapilise eta: sita:nemakeye.

²⁷ Alawamona peleya: we nano ketea eta: matanamake ela: senawana, sena penaiya itapa senawana, Koteyewi ta:pele tiye mene silikeye. Mene siliyapola: nano ketea sopoke matane ti senawana, sena penaiya sita:newana, Koteyewi eta: silimakeye. Ko:lupita: Koteyewi epapuluse timiyana? Sena peleya: we nano ketea matanese wapilise sita:newa ewamita: Koteyewi au seyakeye.

²⁸ Koteyewi nano ketea ununama peleya: weyemi elaka ta:peyawa sena nokamoke potapola: selese, “Ewa alama ketea epapulalakeye,” au selesekeye. Alanase, Koteyewi mane we semetei kamunuse, sena ununa penaiya opola elaka ta:peyawa alama ketea apolosekeye.

²⁹ Alanase Kote Ene matanese sena kesale amowa mene silikeye. Aluse, Kote sikapowemi sena ili unuwa me solosaleke eta: ilimanakeye.

³⁰ Yesu Kelesowemi kulupela: apola: sita:pesita:, Koteyewi kiwa mene silikeye. Mene silinase Ewemi kulupela: sitalaleke, niyawa nano mouwa sopoke matanemita: walosene Keleso Ene ekeye. Niwa hekeya sita:pesita: Kote sikapowemi timiyawana, Keleso Ene ekeye. Nini olokeyatelawa takala:pela: iya:pela: napolo sopolu sita:pesita: walosewana, Keleso

Ene ekeye. Nini olokeyatelawa itapa temita:, Yesu pepetayewi wa:la:lo tiye isu sosolo napolo apoyawa Keleso Ene ekeye.

³¹ Alanase, kiyawa sena nowa me solo se selese, kine kewa me solo se selakamakiwa eta: ilimanakeye. Piseiki Yesu Kelesowa semetei me solo se sela:pa:.” † Aluse, Kote pukawemi momate tiye tuwapowa matanepa:.

2

“Yesu I Kelipapoya Papela: Kulukeye.” Aluse Se Tiye Miwa Wekeye

¹ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, Yesu Kelesoyewi timinisewa Koteyewi heneye nema selapita:, neyewi kima selapose minakeye. Selapose mina ikila emiwa sena matana sosoyewi se tiye kinisene epapu, kima neyewi se tiye mimakeye. Senayewi ene matana matanese solo kina aluse, neyewi kima se tiye mimakeye.

² Apula: newa kiwalapulu ninipe sita:ne ikila emiwa neyewi matanese, “Yesu Kelesowa semetei neyewi se tiye miya:na:keye. Eyewi niwa kakasilise i kelipapoya papela: kuluwa semetei, neyewi se tiye miya:na:keye.” Aluse neyewi matanepela: kima se tiye mikeye. Nano nowa neyewi honosane matanepela: kima se tiye mimakeye.

³ Solo mini ikila emiwa, newa penaiya itapa tese howa hanose mapolose ela: se tiye mikeye.

⁴ Se tiye kinise senayewi ene matana matanese sukulu tiye se tiye kinisene epapuluse, se tiye

† 1:31 Yelemaiya 9:24

mimakeye. Se tiye epe kiniseya heneye selakeye, au semita: Ho Napoyewi penaiya tima:na: tisewa neyewi tikeye. Timinise ela: se tiye mikeye.

⁵ Aluse se tiye kinapita:, kiyawa Kote penaiyawa papoke Kotewemi kiyawa himu semetei esa: matanekeye. Neye tima:na: ti amowa, koiyawemiye, senaye matana amoke kilu himu semetei esa: matanawa fiyatemita:, neye matanekeye.

Koteyewi Nano Ketea Mouwa Sopoke Matanewa Wekeye

⁶ Neyewi walosene senayewi Kote nano ketea mou matanawa napolo matanese, Kelesowemi kulu hapa sena penanose sita:nema se tiye kinakeye. Se tiye epe kiniseya peleya: weyemi nano ketea matanesene se tiye amakeye. Peleya: weyemi sena piseikiyewi sowala, se tiye makinakeye. Peleya: weyemi sena piseikipela: sita:newana, iwa itapa tepesakeye.

⁷ Apula: mou sopoke matanesene se tiye epe kiniseya Koteyewi heneye alusene puwano enewa se tiye kinakeye. Se tiye epe kiniseya puwano Koteyewi mupapolo, sena ama hokatolose eta: seyamakeye. Hokatolose seta: seyamake kamunuse, peleya: weyemi a hetetima:na:no, niwa Kotewalapulu ho:liyawemi sita:pesita:, Koteyewi Yesuwa ta:peyakeye.

⁸ Yesu ta:peyawa, peleya: we sena piseiki sopoke eta: matanemakeye. Matana e selesaleke nini Piseiki ho:liyawa i kelipapoya mapamapekeye.

⁹ Aputa: Kote pukawemi mou momateyawa wekeye.

“Senayewi eta: potesema keteawala, eta: ta:tesema keteawala, senayewi eta: matanama keteawala, nano ketea napolo sopoke Kotema epelese matanesene sena amopela: Koteyewi apoyakeye.” *

Aluse, Kote pukawemi momateyalakeye.

¹⁰ Kote nano ketea napolo sopoke apoyawa E Ho Napoyewi nima walose seyakeye. Aputa: Ho Napoyewi nano ketea sopoke matanesekeye. Kote mupapo matanawa mouwala matanesekeye.

¹¹ Aputa: senayewi sena nowa matanawa eta: potesemakeye. Senayewi ewa ene matana semeteiwa ewa ene hoyewi potosekeye. Alusene epapuluse Koteyewi matanawa senayewi eta: potesemakeye. Koteyewi Ene matanawa Ene Ho Napoyewi semetei potosekeye.

¹² Peleya: weyamo matanawa Koteyewi nima eta: mimakeye. Ho Napolo Kote Ene emi tese nima mikeye. Kote nano ketea napolo nima miwa matanemita: Ho Napolo mikeye.

¹³ Alake niyewi se tiye kinakamokiwa senayewi ene matana matane tiwa se tiye kinisene epapuluse se tiye makinakeye. Ho Napoyewi nima se tiye kinisene epapuluse, niyawana kima epapuluse se tiye kinakeye. Ho

* **2:9** Aisaia 64:4

Napolo ela sena amawa, aluse, hoyewi newa niye se tiye kinakeye.

¹⁴ Alawamona sena himuwemi Ho Napolo eta: telamanase, Ho Napoyewi seselesewana, sowala mapolose eta: ta: tisemakeye. Eta: ta: timake selese, “Ho Napoyewi seselesewana, sowala, mokopo keteakeye.” Aluse Ho Napoyewi alusewa eta: matanesemakeye. Koiyawemiye, sena himuwemi Ho Napolo tela sena amokiwa semetei Ho Napoyewi alusewa matanesekeye.

¹⁵ Aputa: sena ewa Ho Napolo tela eyawa nano ketea sopoke Ho Napoye waloka takalese matanasekeye. Alawamona Ho Napolo ela senayewi nano ketea sopoke takalese potapola: matanesewa, mokopo sena nowamoke potapola: eta: matanesemakeye.

¹⁶ Alake Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Piseiki Kote matanawa eta:wi potosena? Sena kesale sopoke eta: potesemakeye. Mouwa Koteyewi matane timita: eta:wi walosena? Ema senayewi eta: walosemakeye.” † Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.

Alawamona Kelesoyewi matana hanosene epapuluse Keleso sena niyawa matanekeye.

3

Koteyewi Tima:na: Tisene Senawa Wekeye

¹ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, puwano newa kiwalapulu enene ikila emiwa, sena himuwemi Ho Napowa woliyetiye sita:ne sena ama, se tiye muta kinisene kamona, aluse

† **2:16** Aisaia 40:13

kima se tiye eta: mimakeye. Kiyawa sala ki-aiya matanesene epapuluse matana hanatakeye. Peleya: we sena himuwemi Ho Napowa eta: telamakiwa epesita:ya epapuluse sitalaleke pota: tesema se tiye mikeye.

² Sala kiaiya po kinisene epapuluse, neyewi kima walose se tiye miwa eta: talapoiyamakeye. Kiwa sosolo telamanase, nano hopola howa kinisene epapuluse, kima se tiye eta: mimakeye. Aluse Kote mouwa matanepela: selesene solo mouwa kiyawa eta: matanema:na: telamanakeye. Yemiwala kiyawa eta: matanema:na: telamanakeye.

³ Koiyawemiye, Kiwa mokopo sena sitala epapuluse, kamunuse sitalakeye. Kiyawa kilipe kemi katolose, kilipe kemi konomonose sitalakeye. Mokopo sena mane olokeyatela epesita:ya epapuluse kiwa sitalakeye.

⁴ Kiwa epapuluse sita:la: kiyawa nokamoke selese, “Newa Pole kulu hapakeye.” Apula: nokamoke selese, “Newa Apolose kulu hapakeye.” Aluse selese peleya: we mokopo senayewi mane olokeyatela epesita:ya kekela epapuluse kiyawa kilipe kemi epapuluse konomonose sitalakeye.

⁵ Apolose ewa ipa:? Polewa ewa ipa:? Na:ko: Kote tima:na: tisene sena semetikeye. Puwano, kiyawa Kote sowa ta: timita: na:tewi se tiye kinise sita:nekeye. Piseiki Koteyewi Apolosema epapu timinisewa eyewi timiyakeye. Nema epapuluse timinisewa neyewi timiyakeye. Koteyewi na:ma nano timinisene kalikalila kinapita: na:tewi timiyakeye.

⁶ Aputa: alekenawemi nakela sa:le kelesene epapuluse na:tewi timinise sita:nekeye. Nakela sa:le neyewi kelakeye. Kelanase Apoloseyewi hawa wasu tiye sula:sela: enekeye. Alawamona, nakela sa:le napolo temita: Koteyewi fiyatese apoyakeye.

⁷ Nakela sa:le kelesene senawana, hano wasu tiye tesene senawana, a:ko: koloteakeye. Alawamona, nakela sa:le fiyatese Kotewa Ene hene henewa Sosokeye.

⁸ Nakela sa:le kelesene senawana hano wasu tiye tesene senawana elipe mane timinisene semetei kamunakeye. Alanase nakela sa:le kelesene senawana, ene mane timinisene amopela:, nano heka tiyaposakeye. Apula: hano wasu tiye tesene senawana, ene mane timinisene amopela: nano heka tiyaposakeye. Aluse semetei semetei esa: mane timiya amopela: nano heka tiyaposakeye.

⁹ Koteyewi na:ko: ta:peyanase, na:tewi Kotema semetei nano timiyanakeye. Kote alekena amunawa kiwa eneno. Alekena inawa Kotekeye. Pale seya solo nowana, Kote koane amunawa kiwa eneno.

¹⁰ Koteyewi newa seselese neyewi sena matana sosolo koane isu penaiyayewi koane tisene epapuluse neyewi tikeye. Tiya:sela: koane a:pesulu i sekapo seli kelesene epapuluse kima neyewi puwano se tiye mikeye. I sekapo kelanase emi sena nokamoke koane heneye tisene epapuluse, newa hapalapita: sena nokamoke kima se tiye kinakeye. Koane tisene senayewi semetei semetei seli tiwa ililakeye. Mokopo

tiwa eta: ilimanakeye. Alanase koane tisene sena sopoke koane seli tima:na:pela: potapola: matanepela: tiya:pa:.

¹¹ I sekapo amunawa Yesu Keleso Ene seme-teikeye. I sekapo nowa maelakeye. I sekapo nowa kepa.

¹² I sekapo emi koane heneye tisene sena nokamoke koane penana:pela: tisekeye. Apula: iyewi kolowala, silifawala, etewa napolo moweni sosolo wa:la:ya nano ketea heneye koleya tiyapola: koane tisekeye. Aputa: sena nokamoke koane penaiya eta: tisekeye. Alake iyewi nano ketea pelepoiya tiyapola:, iwala, hutiyawala, sosokonawala, kipila itapa tema:na: ketea amowa tiyapola: koane tisekeye.

¹³ Alawamona koane penaiya tiwala, olokeyatela tiwala, kotopela: takalema:na: ikila emiwa, Kelesoyewi walopesakeye. Ikila emiwa tei wa:la hetetise nano timiyawa sopoke wa:pesakeye. Wa:lese potakamake ketea seli penaiya timiyawa kao elapita: potaposakeye. Olokeyatela timiyawa teiyewi na tilapita: potaposakeye.

¹⁴ Alawamona tei wa:la menawa teiyewi heneye seta: wala:sela: kolama tei wa:la honosane kemi koane elaleke koane amowa tili sena amokiwa nano wa:la:ya hepe tiyaposakeye.

¹⁵ Alawamona teiye nasaleke, koane amowa tili sena amokiwa nano wa:la:ya hepe tima:na:wa iya:taposakeye. Koane tili sena amowa mene silima:na:pela: tei wa:la honosane emi tisene amunuse, Koteyewi ewa tiyapola:, mene siliyaposakeye.

16 Apula: Kote koane amowa kiwakeye. Koteyewi Ho Napowa kiwa sopokeye himuwemi elakeye. Amowa kepoliyetiyapa.

17 Kote koane napolo sopololo epesita:ya. Alanase, Kote koawa senayewi ikomonosaleke, olokeyale tima:na:pela: sena amowa Koteyewi falasise keneye tiyaposakeye. Aluse Kote ela koane amowa kiwakeye.

18 Alanase kiyawa hele matanema:pekise pota:pa:. Kili honosanewemi semetei nowamoke matanese selese, "Peleya: we nano ketea sopokeye neyewi matane tikeye." Aluse matanesene sena amowa sena nanano tela epapula puwano elatipa:. Aluse tesaleko, sikape ewa matana sena hekeya tepesakeye.

19 Koiyawemiye, peleya: weyamo matana napolo Kote sikapowemiwa nanano tela epapula telakeye. Kote pukawemiwa weyapu sepapo selese,

"Sena nokamoke sena nokama olokeyaleye tima:na: mane kalikalila matanesekeye.

Alawamona, Koteyewi ili matana olokeyatela amoke ela: i mene olokeyale tiyaposakeye." *

20 Kote pukawemi, nano nowana momateyawa wekeye.

Matana senayewi matanawa Piseiki pota: selese, "Mokopo ketea amunanakeye." †

* 3:19 Yop 5:13 † 3:20 Kisala Puka 94:11

²¹ Momateyawa matanepela:, peleya: senayewi nano alusewa wapolise me solose selapa. Nano ketea sopokeye kiwamopela: Koteyewi timiyakeye.

²² Nawa Polewala, Apolosewala, Pitawala, niyawa kiwa sesemita: Koteyewi niwa ta:peyakeye. Peleya: weyemi nano ketea amowana, Koteyewi kima mikeye. Falela hiwala, Koteyewi mikeye. Ene peleya: ha:na:na:pela: kuma:na:wana mikeye. Yemiwa alusewana, sikape auma:na:wana, nano ketea sopokeye kiwa seli sita:pesita: Koteyewi apoyakeye.

²³ Apula:, kiwa Keleso nekeye. Apula: Kelesowa Kote nekeye.

4

Kelesoyewi Tima:na: Tisene Senawa Wekeye

¹ Alanase, kiyawa niwa matanese, “Keleso tima:na: tisene senawa iwakeye. Koteyewi nano heneye alusewa puwano mupapo enewa se tiye mita: ta:peya senawa iwakeye.” Aluse niwa matanepa:.

² Ta:pelepita: sena amoke eye timinipa: e seyawa sena amopela: himu semetei esa: matanepela: timinise sitalaleke, ewa napolopesakeye.

³ Kiyawala sena nokamokiwala nema kotopela: selese, “Poleyewi ene iliye tiye timiniselele?” Aluse sena nokamoke nawa kotopita: neyewi ta:te iya:takeye. Neyewi iliye tiye timiniseya? Eta: ilimananeke timiniseya? Aluse, neyawa eta: selesemakeye.

⁴ Aputa: newa nine Keleso tima:na: tili hon-osane emiwa hele eta: timiyamakeye. Aluse neyewi matanakeye. Matana kamona ne himuwemi mane olokeyatelawa kemi elaleke-wala, eta: tesemawala, Piseiki semeteyewi Ene ela: potosekeye. Eyewi newa nano timiyawa potapola:, ne himuwana potapola: nema selese, “Keyawa seli timiyakeye. O, keyawa olokeyatela timiyakeye.” Aluse Eyewi Ene ela: newamo sikape kotopesakeye.

⁵ Alanase Yesu minama kiyewi neye timiyawa potapola:, “Eye olokeyatela tiyatakeye.” Aluse kiyawa ela:pe kipila newamo kotopa. Piseiki mene inise nano ketea mupapo yopolotela hon-osane enewa Eye tiyapola: hokato ho:liyawemi tuwataposakeye. Senayewi matana amunuse eyewi hokatolose selaposakeye. Ikila emiwa sena kesale sopoma semetei semetei esa: selaposakeye. Sema:na: ikila emiwa Kote nano ketea timinisene sosolo timiya sena amawa Koteyewi sosolo wapilipesakeye. Kolotea timiya sena amawa kolotea wapilipesakeye.

⁶ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, Apolose na:tewi timinisewa, neyewi kima selakeye. Kiyawa na:ma weyamu matanepa:. Koteyewi alusewa seli hekeya matanemita: momatekeye. Kote solo mouwa E pukawemi momateyawa ta: tiya:pa:. Ta:tapola: sita:la: kiyawa semetei nowa papaseye tiye timinipa. Alake, kiyawa sena nowa wapilise apula: sena nowa hanetapo me apolose au timinipa.

⁷ Sena noka kolotea meapolose, sena noka wapilise, aluse selese epesita:ya, eta:wi kima

au timinipa: walo selesena? Nowamoke kima epapupa: e seyamakeye. Kiyawa nano napolo sopolo tiwa Koteyewi kima mokopo mik-eye. Aputa:, kiyawa nano ketea sopoke Kote tiya:wemi tisaleke, kine unuwa wapilise kine matanayewi heteti esa: mataneseewa ko:luse ela:?

⁸ Kiyawa matanepela: selese, “Nano ketea sopoke minase niwa iliye tiye nini seli topuwa penanose sitalakeye. Kiwa walosene senawa niyewi iya:pela: niwa ninipe piseikipela: sitalakeye.” Aluse kiyawa selalakeye. Au seyawa neyewi ta:tapola: matanese, “Kiwa kilipe piseikipela: sita:la telawamona, niwana kiwalapulu semetei piseikipela: epesena: telakeye.” Aluse matanakeye.

⁹ Kiwa kilipe piseikipela: sitalapitekiwa, Koteyewi niwa walosene senawa tiyapola: sikape tema:na: telalakeye. Alanase neyewi kima pale seya sowa selakeye. Sena kesale sopoke puwano hapalapita: niwa walosene senawa sikape minakeye. Senayewi, sena nowa sana kumita: ta:pele tiye epapuluse, ta:peyawa niwakeye. Hepene senayawala, peleya: senayawala, iyewi sopoke popita: niwa hokato kemi sana kuma:na:keye. Alanase, neyewi solo pale seya amowa ne matanawa kema walopa:se ekeye.

¹⁰ Aputa: niyawa Keleso solo se tiye kinapita: sena noka ta:tapola: nima selese, “Kiwa nanano telalakeye.” Aluse iyawa selalakeye. Kiyewi kilipe kemi potose selese, “Kelesowemi kulu hapa sena amowa niwakeye. Sosolo matanese sena amowa niwakeye.” Aluse kiyawa

selalakeye. Senayewi nima selese, “Kiwa hapapolo tese sitalakeye.” Aluse iyawa selalakeye. Kiyawa kilipe kemi selese, “Niwa penaiya sitalakeye.” Aluse kiyawa selalakeye. Nima senayewi mapolose sitalakeye. Alawamona kiwa senayewi me solokeye.

¹¹ Puwanowala, yemiwana, niwa menise sita:la:, hano menise sita:la:, tapola pusomiya kapela: sita:la:, niwa samota: sita:la:, niwa koane itapalapita: peleya: nowa sila:sela: sita:la:,

¹² nano ma:na:pela: tiya:yewi hokolose timiyanakeye. Senayewi nima konomonose sekepilapita:, Koteyewi iwa sesemita: niyewi selese, “Kiwa napola: tesekeye,” au selesekeye. Niwa Keleso kulu hapa potapola: sita:nenase niwa sanosaleke, niyawa sanose eta: wa:la:losemakeye.

¹³ Senayewi nima itipilipita:, niyawa ima hopola selesekeye. Iyewi nima selese, “Kiwa peleya: we nano ketea olokeyatela funu amunanakeye. Apula: peleya: weyemi hano supa:se amunanakeye.” Aluse nima misilise selakeye. Puwanowala, yemiwana, kamunuse niwamopela: selese sitalakeye.

Poleyewi Selese, “Neyewi Alusewa Kulu Hanosekeye.” Au Seyawa Wekeye

¹⁴ Kiwa ewamita: neyewi sawi we kima mamomatekeye. Kiyewi seli ta:tapola: matanepela: sita:pesita: momatekeye. Koiyawemiye, kiwa ne sa:le epapulakeye. Neyewi kiwa sosolo matanakeye.

¹⁵ Kiyawa Keleso isu sosowa matanemita:, sena mutayewi kima walosene sena tepela: se tiye kinapose minakeye. Sena mutayewi walosene sena tepela: se tiye kinapose mina kamona, kiwa Kelesowemi kulu hapa senayewi ata amunawa semeteikeye. Semeteiwa nekeye. Keleso solo napolo neyewi puwano se tiye kinapose minakeye. Inapola: se tiye kinapitekiwa kiyawa seli topukeye. Amopela: newa kili ata epapulakeye.

¹⁶ Alanase newa ela epapuluse, kiwala epapuluse sita:latipa:.

¹⁷ Apula: sita:pesita:, Timotiwa neyewi kiwamo sitala hamona seyakeye. Ewa Kelesowemi epesena:pela: notolomita:, neyewi ema se tiye mikeye. Se tiye minase ewa ne sala epapulakeye. Ewa neyewi sosolo matanakeye. Eyewi Keleso tima:na:wa seli timinisekeye. Apula: ewa inise neyewi Keleso alusewa kulu hanose enewa, eyawa kima matanepesakeye. Kelesoyewi Ene alusewa isu emi, neyewi kulu hanose enewa, neyewi kulukulusene koane sopowemi se tiye kinakeye. Solo semeteiwa kamona eyawala kima se tiye kinaposakeye.

¹⁸ Kiyawa nokamoke selese, “Pole mainaposakeye.” Aluse kiyawa kilipe kemi me solose wapilise sitalakeye.

¹⁹ Alawamona newa kolotea elapepela: mina:na:keye. Piseiki Koteyewi ilikeye e saleke newa mina:na:keye. Newa ina ikila emiwa, wapilise sita:la sena amoke seyawa, neyewi ta:tapola:, ta: tiye epapuluse iyawa nano ketea timiyawa apula: neye inisekiwa Kote penaiya elapa itapalapa esa: neye popa:na:keye.

²⁰ Alake Koteyewi Ene Piseikipela: potapola: elakemi senayewi nano selesene semetei amakeye. Ene Kote heneye penana:pela: tesekeye.

²¹ Newa ina ikila emiwa kiwa seila:pa:na:pela: i kale tiyapola: inisene epapuluse, tiyapola: inaposapele? Kima himu hapa matanepela: himu hopola inisene epapuluse inaposapele? Kili matanawa ko:luma:na:napa?

5

Senayewi Olokeyaletela Timiyawa Hepawemi Ala:ta:pa:

¹ Sena nokamoke nema selese kiyewi nokamoke kesale iwei tiya:sela: elakeye, e selapekeye. Sena semetei nowamoke e ata kesale iwei tise elape. Aluse iwei tisewa Kelesowemi eta: kululama senayawala eta: alusemakeye.

² Kiyawa kilipe kemi sena semetei nowamoke e ata kesale amowa iwei tiyapola: kemi, kiwa kili unuwa wapolise epesita:ya ko:luma:na:pela: ela:? Kiwa himu nakolose howa hanose epesena: telalakeye. Iwei tisene sena amowa kiwalapulu semetei epeya hematapo hamona e sema:na: telakeye.

³ Newa sena toma kiwalapulu semetei eta: tesema, alawamona, neyewi himu matanewa ikila sopoke kiwalapulu semetei elakeye. Newa kiwalapulu semetei elakemi epapuluse ela: neyewi selese, "Iwei tisene sena amowa olokeyatela:eye," selakeye.

⁴ Apula: nini Yesu unuwa sosolo tema:na:pela: kekenesene ikila emiwa, ne himuwemi matane-sewa kiwalapulu semetei ela:, Piseiki Yesuwala, kiwalapulu semetei elakeye. Elanase E pe-naiyawa kiwalapulu elakeye.

⁵ Kiwa kekena ikila emiwa, Iwei tisene sena amowa Setenema kina:pa:. Kinapita: sena amoke olokeyatela timinisene toma olokey-atelawa Seteneyewi ikomopesakeye. Ikomon-awa Piseiki Yesu mene ina ikila emiwa, sena amo howa Koteyewi siliyaposakeye.

⁶ Apula: kiyawa kili unuwa wapilise selese sita:laka eta: ilimanakeye. Apula: nano solosene koloteayewi falawa sopoke sosolo tesekeye. Alusene epapuluse sena semeteiyewi olokeyatela amoke kiwa sopoke ikomopesakeye.
*

⁷ Aputa: Yu senayewi Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina kekenema:na: ili koane nano solosene epesene, iyewi kelese iya:tesekeye. Iya:pela: iyewi falawa nano solosene itapalapita: falawa hili falela napolo mutusekeye. Alusene epapuluse kiwa sopoke seli sita:pesita:, sena olokeyatelawa kiwalapulu semetei sitalatepa. Ewa puwano hema apola:pa:.

* **5:6** Nano solosewa Pisini solopela:la: unu tuwapowa yisi au selesekeye. Yisiyewi alusewa wekeye. Yisiyewi nano posulusekeye. Posuluse sosolo tesekeye. Kesaleyewi falawa satapola: ma:na:pela: yisi kolotea falawawalapulu notoyalapepela: tuwapola: potapola: elapepela:, yisiyewi timinise elaleke falawa sopoke me sola:tesekeye. Apula: yisiyewi nano posulusenase Kote pukawemi pale selapita: mane olokeyatelawa yisikeye, au seyakeye.

Apula: Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina kekena ikila emiwa, Yu senayewi a:pele sipi sa:le sanakeye. Ala epapuluse nini olokeyatelawa iya:pa:na:pela:, Yesu niwamopela: kakasilise kulukeye. Kulunase niwa hili seli sita:pesene telalakeye.

⁸ Aputa: Yu senayewi Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: tikinima:na:pela:, nano solosene iya:peyakeye. Ala epapuluse niyawana konomonose, mane olokeyatela timinisewa iya:ta:pa:. Sena ikomonose matanesewana, iya:ta:pa:. Aluse niyawa sena nowanapulu himuyewi seli matanepela:, apula: heneye selesewa sopolu selese epapu sita:latipa:.

⁹ Puwano neyewi kima sawi nowa momatelese, “Kesale iwei tisene senawanapulu kilipe kekena:tapa,” aluse momateyakeye.

¹⁰ Momateya mouwa Kelesowemi kulu hapa sita:la: kemi iwei tisewa momateyakeye. Sena alapulu kekena:tapa. Alawamona Kelesowemi eta: kululama senayewi kesale iwei tisewa kekena:tapa, aluse neyewi eta: momateyamakeye. Kelesowemi eta: kululama senayewi kesale iwei tisewala, nano timanowe esa: matanesene senawana, nano atu tima:na:pela: nano mokopo selesene senawana, kote mokopo ama wapilisene senawana, sena alapulu kekena:tapa, au seyamakeye. Alake mokopo sena peleya: sopowemi sitalakeye. Iwa mane olokeyaletela timinisene iwa kami sita:laposape? Peleya: we iwalapulu semetei sita:lakeye.

¹¹ Alawamona kiyawa seli matanemita: neyewi kima weyamu momatekeye. Kiyawa

Kelesowemi kulu hapa sena ke ma:eyewi kesale iwei tise sitalaleke, ewalapulu semetei sitalatepa. Aputa: kiwa Kelesowemi kulu hapa sena ke ma:e nokamoke nano timanowe aluse matanesewana, kote mokopo ama wapolisewana, wepi selesene senawana, hano olokeyatela napela: matakolesewala, apula: nano ketea atu tima:na:wana, sopoke Kelesowemi kulu hapa sena nokamoke epapuluse timinisaleke, sena alapulu kiwa kekena:tapa. Ilipe semetei ka:la:lopela:la: nano napa.

¹²⁻¹³ Kelesowemi eta: kululama sena kotoma:na:wa nini nemakeye. Ili Kote kotopesakeye. Kelesowemi kulu hapa sena niwanapulu semetei kekenesene sena amowa niyawa kotokamakiwa ililakeye. Aputa: Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Sena olokeyatela kiwalapulu semetei kekene tiyapola: sitalaleke hamonopa:.” † Aluse, Kote pukawemi momateyalakeye.

6

Kelesowemi Kulu Hapa Senayewi Kekelesaleke Hekelesewa Wekeye

¹ Kiyawa kilipe kemi Kelesowemi kulu hapa sena ke ma:e nowamoke Kelesowemi kulu hapa sena e ma:e nowanapulu kekelese, kotosene mou ta:tesene sena Kelesowemi eta: kululama senayewi hekemita: hanakamakiwa eta: ilimanakeye. Kelesowemi kulu hapa senayewi hekemita: ha:na:pa:.

† 5:12-13 Ele 13:5; 17:7; 22:21,24

² Solo weyamowa matanepa:. Peleya: we sena kesale sopoke olokeyatela timiyawa sikape Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyewi iwa Kelesowalapulu seila:taposakeye. Selima:na:wa kiyawa ma mataneseya? Napu yemi nano kolotea amowa eta: hekiyama pota: iya:tesaleke, sikape peleya: we sena kesale kiyewi selimita:, eta: ilimanakeye.

³ Sikape hepene sena nowana niyewi seila:taposa kiyawa ma mataneseya? Selima:na:nase yemi peleya: weyemiwana nano koloteawa niyawa hekelesaleke ililakeye.

⁴ Alanase, kiwa Kelesowemi kulu hapa senayewi kekelesaleke, mokopo senayewi hekemita: hanakeye. Amowa ko:lupita: ela:? Keleso sena kesale sopoke iyawa sena amowa ewa Keleso senama alawemi ela: iyawa ewa eta: henelamakeye.

⁵ Alanase neyewi solo we seyawa kiwa ewamita: telalakeye. Kiyawa kilipe kemi kekelese hekelese amowa Kelesowemi kulu hapa sena semetei nowa seli matanesene maelapa? Elaleke, eyewi kiwa hekemita: ha:na:pa:.

⁶ Alawamona kiyawa nokamoke ene Kelesowemi kulu hapa sena e ma:e kotoma:na:pela: hanapita:, Kelesowemi eta: kululama sena minitapowemi kotosene selisekeye. Aluse timiyawa eta: ilimanakeye.

⁷ Ehe. Kiyawa Keleso sena kesale noka kotoma:na:pela: siliye hanosekeye. Apula: mane amokiwa kiwa Keleso kulu hapawa sutesini epapula elakeye. Kiyawa sena nokamoke mane olokeyatela timinipitekiwa ka apoma:na:

ko:luma:na:pela: elala? Kiyawa kili nano keteawa sena nokamoke ke tise supita: apoyawa ko:luma:na:pela: elala?

⁸ Alawamona, kiyawa mane napolo sopolu weyamo eta: kulu hanosemakeye. Apula:, ki kene ela: mane olokeyatelawa ima timinipita: ili nano keteawa tise sutiye hanosekeye. Kiyewi ela: Keleso ma:e nowa me olokeyale tese timinisekeye.

⁹ Aluse olokeyatela timinisene sena amowa Kote Piseikipela: potapola: mapotaposakeye. Solo amowa kiyawa seli matanepa:. Senayewi kesale iwei tima:na: hanose, apula: kesaleyewi sena iwei tima:na:, apula: senayewi sena nowa e kesale ta:pele tiye alusene sena kesale amowa Kote Piseikipela: potapola: mapotaposakeye. Kote mokopo ama wapilisene senawana, senayewi sena i kene iwei tisewala,

¹⁰ nano ketea atu tisene senawala, ketea newa timanowe aluse matanesewana, hano olokeyatela napela: matakolesewala, wepi selesene senawana, mupapola:la: o:sulu pateya selapola: atu tisewala, epapuluse tisene sena kesale amowa Kote Piseikipela: potapola: mapotaposakeye. Iwa Kotewalapulu kao masitalaposakeye.

¹¹ Puwano kiyawa nokamoke epapuluse olokeyatela timinipita: potapola:, alawamona, kili olokeyatelawa Koteyewi selakokeye. Piseiki Yesu Kelesoyeliye Ho Napowa a:tawi, kiwa seselese kili olokeyatelawa kotoma:na:pela: elawamona iya:peyakeye. Iya:peyanase Koteyewi selese, "Kiwa sena hekeyakeye," au

seyakeye.

“Kili Tomawa Kote Toma Amunanakeye” Au Seyawa Wekeye

¹² Kiye selese, “Neyewi nine matanawa kulu hanose nano ketea sopokeye timiyawa ililakeye,” au selalakeye. Aputa: kemi neyewi selese, “Nano ketea sopokeye newa eta: napola: tesemakeye. Nano ketea sopoloye neyawa ili timinima:na: telawamona neye matanawa nano nowamokiwa newa mapota:pesita: matanekeye,” aluse neyewi matanekeye.

¹³ Kiye selese, “Ma:na: nakamake ipulu tima:na: tise apoyakeye. Ipuwamopela: ma:na: nasewa tima:na: tise apoyakeye.” Alawamona ma:na: nasewana, ipuluwala, a:ko: Koteyewi iya:taposakeye. Aputa: kesale iwei timita: sena tomawa Koteyewi timini tiye eta: alusemakeye. Piseiki Kote Ewamopela: nini tomawa timini tiye apoyakeye. Senayawa suwemi Piseiki Kote Ene epesena:pela:, sena tomawa timini tiye apoyakeye.

¹⁴ Piseiki Yesu kuluwa Kote E penaiyayewi mene tesikeye. Mene teisa:pe Koteyewi niwa sena kuluwala, Eyewi mene teisa:taposakeye.

¹⁵ Keleso E tiya:le E onatu amunawa niwakeye. Niwa Keleso E toma epapulakeye. Ili tomawa kesale sena nowanapulu mokopo hanosene iwei kesale alapulu palesaleke ililapa? Eh, eta: ili-manakeye.

¹⁶ Sena nowa ewa kesale iwei tisene alapulu tesaleke, ewa elipe toma semetei tekeye. Kote

pukawemi momateyawa kiyawa ma matane-seya? Ewa selese, “A:ko: elipe toma semeteik-eye,” aluse momateyalakeye. *

¹⁷ Alawamona Piseiki Kelesowemi opola: apola: ela sena kesale amowa Keleso elipe ho semetei kamunuse sitalakeye.

¹⁸ Ho semetei kamunuse sita:nekeye. Iwei tisene mane papa. Senayewi mane nowa olokey-atela timinise, eyewi e tomawa eta: ikomonose-makeye. Alawamona, kesale iwei tisaleke e tomawa olokeyaleye tisekeye. Alanase kiwa iwei mane iya:pela: nesile ha:na:pa:

¹⁹ Kili tomawa Ho Napoyewi koakeye. Ho Napowa Koteyewi miwa kili suwemi sitalakeye. Sitalanase kiwa Kote nekeye. Kiyawa kilipe kemi potapola: masitalakeye.

²⁰ Kiwamopela: Koteyewi nano wa:la:ya hepe sosolo mikeye. Minase kili tomayewi Ewamopela: timinipa:. Kote E ho:liyawemi kiwa wapilise tima:na: tiye ha:na:pa:.

7

Kelesowemi Kulu Hapa Sena Kolini Taunewemi Sita:neyewi Polema Nano Ta:potose, “Sena kesale eta: timawa napolapa?”

¹ Kiyewi nema nano ta:potose sawi selawapowa, neyewi potapola: kima sawi we momatekeye. Senayewi kesale eta: timawa elaleke, amowa napokeye.

² Alawamona senayewi kesale iwei tisewa sosolo telakeye. Auma:pekitise, alusene napolo

* 6:16 Ma:ta: Ti 2:24

wekeye. Senayawana ene e kesale semetei tiyapita:wa ililakeye. Kesalewala ene e sena semetei hanakamakiwa ililakeye.

³⁻⁴ Kesaleyewi e tomawa ene potapola: elaleke eta: ilimanakeye. Amowa ene e senayewi potapola: elakeye. E senayewi eye ekema, “Na:nipe semetei mowa hanakeye,” alawamona ene ekeyewi eta: pa tima:na:ma mapolokamakiwa eta: ilimanakeye. Apula: senayawala e tomawa potapola: epesa:na:wamona eta: ilimanakeye. Amowa ene ekeyewi potapola: elakeye. Ekeyewi eye e senama, “Mowa hanakeye,” alawamona e senayewi eta: pa tima:na:ma mapolokamakiwa eta: ilimanakeye.

⁵ Ka:lipe tiyapola: sita:la: eta: pa tima:na:ma mapolopa. Ikiwapo nowemi ka:lipe himu semetei matanese, “Ikilale weyemiwa Kotema kulukulula:sela: sitalaposakeye. Yemiwa ikila koloteawemi semetei mowa hanosewa iya:takeye. Mowa siliyapola: mahanaposakeye.” Aluse ka:lipe himu semetei esa: matanese aupa:. Ikila emi Kotema kulukulupela: kotetipela:, wa:ke ka:lipe semetei mowa ha:na:pa:. Seteneyewi kiwa ta:pelema:pekitise, kiyawa kili toma matanawa seli pota: elatipa:.

⁶ Ne solo we kiwamo seselese selakeye. Amowa solo ele tuwapo epapuluse kiyewi kulu hamonote ma elakeye.

⁷ Newa kesale eta: timawa ela epapuluse sena kesale sopoke aluse sita:pesita: matanekeye. Alawamona Koteyewi nano mokopo kalikalila kalikalise seselesekeye. Sena nowama nano nowa seselese, apula: sena nowama nano nowa

seselese, aluse kalikalila kalikalise seselesekeye.

Kolini Senayewi Polema Nano Ta:potose, “Kesale seta: tima senayewi kesale tisewa napolapa? Kesale sopa:la wa:ke sena hanosewa napolapa?”

⁸ Kesale seta: tima senamawana, sena seta: tima kesalemawana, kesale sopa:lamawana, neyewi selese, “Kesale sopa:la wa:ke sena eta: hapamanase, apula: senayewi kesale eta: timawa, newa ela epapuluse kiwa sita:laleke ililakeye.

⁹ Alawamona ikila sopokeye senayewi ene matanawa kesalewemi hanosene elaleke, amoke kesale tiyapitewa ililakeye. Himuyewi matanawa teiyewi wa:lesene epapuluse wa:lese elaleke, ewa kesale tiya:pa:. Apula: kesale toma amowana, sena ha:na:na: matanepitekiwa sena hanosaleke ililakeye.” Aluse neyewi selakeye.

Kolini Senayewi Polema Ta:potose, “Keleso sena e ekewa iya:pa:na:wa ililapa? Keleso kesale e senawa iya:pela: hanosaleke ililapa?”

¹⁰ Sena kesale e ko:luwala, kesale sena eke-mawana, neyewi selakeye. Amowa neyewi nine matanawa maselakeye. Piseiki Yesu solo sepapowa neyewi kima selakeye. Apula: solo sepapowa wekeye. “Kesaleyawa e senawa iya:tapa.

¹¹ Kesaleyewi e senawa iya:pela: hanapitekiwa, kesale amowa sena nowa hanapa. Ewa enapotane honosane mokopo elatipa:. Kesale amowa ewa enapotane epesene mapolosaleke, e senawa puwano iya:peya elipe konomonawa hekeya:sela: iya:pela: e sena koane kemi mene ina:pa:. Apula: senayewi e

kesale tiwa iya:pela: hamone e seyawa eta: ilimanakeye.” Aluse Piseiki Yesuyewi solo sepapo apoyakeye.

Senaye Kesale Iya:pa:na: Seya Amo Wekeye

¹² Mane we Piseiki Yesuyewi seta: seyamake kamona nema waiyawa neyewi nine matane-pela: kiwa seselese selakeye. Sena Kelesowemi palese e ekewa Kelesowemi eta: palama kesale amokiwa ene e senama matane tiye helakamona e senayewi kesale amowa iya:pa:na:wa eta: ilimanakeye.

¹³ Apula: kesale Kelesowemi palese, e senawa Kelesowemi eta: palama tesaleke, e senayewi e ekema matane tiye elapita: kemi, kesale amoke e senawa iya:tesaleko eta: ilimanakeye.

¹⁴ Koiyawemiye, sena Kelesowemi eta: kulu hapama, e ekewa Kelesowemi papela: hela:, e sena a:ko: ho:liya sita:lakeye. Apula: kesale Kelesowemi eta: kulu hapama, e senawa Kelesowemi papela: ela:, e kesale a:ko: ho:liya sita:lakeye. A:tawi elipe sala kesilawa, Kelesowemi eta: kululama sena kesaleyewi sala epapuluse temapekeye. Alawamona, a:tewi sala amowana, Koteyewi potapola: elakeye. Iwa napolo sopolu elakeye.

¹⁵ Alawamona Kelesowemi eta: kululama senayewi, e kesale Kelesowemi kulu hapa amowa mapolose iya:tesaleke, kesale kewa, eta-lapa, ililakeye. Aputa: Kelesowemi eta: kululama kesaleyewi e senawa Kelesowemi palawa mapolose iya:tesaleke, sena kewa etalapa. Ililakeye. Kelesowemi eta: kululama sena kesale

amowa iya:pa:na:wa ililakeye. Kiwa Kelesowemi kulu hapa sena kesale halute sita:pesita: kiwa Kote ta:pele tikeye. Alake kiwa iya:tesaleke etalapa.

¹⁶ Kiwa Kelesowemi kulu hapa kesaleyewi kine ke senawa seselesaleke, ewa Kelesowemi tema:na:pela: notolosewalo, tikili tekeye. Kiwa Kelesowemi kulu hapa senayewi kine kesale amowa sesemita:, ewa Kelesowemi kulu hanosewalo tikili tekeye.

“Koteyewi Kiwa Mene Sili Ikila Emiwa Kiwa Sita:ne Epapuluse Sita:latipa:” Au Seyawa Wekeye

¹⁷ Newa makene sila:newemiwa, solo weyamowa taune sopowemi, Keleso sena kesalema se tiye kine hanosekeye. Koteyewi kiwa mene sili ikila emiwa sita:ne amunuse, kao sita:latipa:. Kiyawa nano ketea sopoke alusewa Koteyewi apoyakeye.

¹⁸ Aputa: Koteyewi a silima:na: sita:la ikila emiwa, Yu senayewi e toma hekelesa: naiyakeye. Yesuwemi epesena:pela: mene mina ikila emiwa e toma hekelesa: naiya munuwa foma:na:wa eta: ilimanakeye. Apula: Yu senama telayewi e toma hekelesa: eta: naiyamawane Kelesowemi epesena:pela: mene mina ikila emiwa toma hekelesa: nana:pa: eta: ilimanakeye.

¹⁹ Alake sena toma hekelesa: naiyawana, toma hekelesa: eta: naiyamawana, keteawa yemiwa mokopo nano epapulakeye. Kote solo elewa ta: tisewa heneye nano hene amowa epakeye.

²⁰ Alanase Koteyewi kiwa mene sili ikila emiwa, kiwa sita:la epapuluse sita:latipa:.

²¹ Kewa mokopo tima:na: tisene sena kesale epapula epesita: elala? Kiyawa amowa hili matanepa. Aluse timinima:na:pela: elawamona, kiwa wa:la:ya inayewi selese, “Kiwa fakekepi-lapita: iya:pela: hanosaleke ililakeye.” Au selapita: tima:na: tisene sena timiyawa iya:pela: hanosaleke ililakeye.

²² Koteyewi kiwa mene sili ikila emiwa kiwa sena tima:na: tisene sena tesaleke, napu yemiwa Kote Piseikiyewi fakekepiya sena notoyakeye. Aputa: Koteyewi kiwa mene sili ikila emiwa kiwa tima:na: tisene senama tesaleke, napu yemiwa kiwa Koteyewi wa:la:lopela: silikeye. Alake kiwa Keleso sena tima:na: tisene sena amuna tese kao timiya:sela: sita:latipa:.

²³ Koteyewi kiwamopela: nano wa:la:ya hepe minase, kiyawa peleya: weyemi matanawa kulu hanose timinipa. Sena nowamoke kiwa tima:na: tisene sena amuna tese selakamunuse potapola: elaleke eta: ilimanakeye. Kiyewi Kelesopela: timiyanakeye.

²⁴ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, Kiwa Kotewemi minapita: mene sili ikila emiwa sita:la epapuluse kao sita:latipa:.

Kolini Senayewi Polema Ta:potose, “Kesale sena eta: hapama kamunuse sita:la: napolapole? Senayewi kesale eta: timawa kamunuse sita:la: napolapole?”

²⁵ Kesale sena eta: hapamawa kiyawa nema topuwa solo momatekeye. Mane Piseiki Yesuyewi selapola: eta: alusemakeye. Selapola: eta: apoyama kamona, nema waiyawa

neyewi kima se tiye kinakeye. Koteyewi newa sesewapowa neyewi heneye hekeya selesaleke, kiyawa ta:takamake ililakeye.

²⁶ Yemiwa peleya: weyamo hilila sosolo het-etiypita: ina ikila emiwa, puwano sita:la epapuluse, yemiwana kao sita:latipa:. Aluse sita:la: kiwa kesale eta: tima sitalaleke, kiwa sena eta: tima sitalaleke, napolopesakeye.

²⁷ Kesale tiyapola: elaleke kesale tiwa iya:tapa. Alawamona senayewi kesale eta: timawa elaleke kesale setiyapa.

²⁸ Kesale tiyapita:wala ililakeye. Kesale sena hanosalekala ililakeye. Amowa mane olokeyate-lamakeye. Alawamona senayewi kesale tiyapola: epesita:ya apula: kesale sena hanosaleke, ikila emiwa, peleya: we mane tisewamoke ka:ko: toma potaposakeye. Auma:pекitise matanekeye.

²⁹ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, mouwa wekeye. Peleya: we itapa tema:na: ik-ilawa mapatokeye. Napu ikilawa apula: sikape-wala, sena kesale e ko:lu kiyawa sena kesale eta: timanase Kotepela: timinisene epapuluse tiya:pa:.

³⁰ Kiwa ya:lese sita:la: kao ya:lese sitalatepa. Mane amopela: kiyawa ya:pelepita: keteawa sikape itapa tepesakeye. Eta: ya:lama epe-sita:ya epapuluse sita:latipa:. Apula: kiwa epe-lese sita:la: epelepa. Mane amopela: epelese sitalapitekiwa keteawa sikape itapa tepesakeye. Aputa: kiyawa nano ketea sosolo wa:la:lopase matanepela: sitalatepa. Kiwa misitiya epesita:ya epapuluse sita:latipa:. Nano ketea wa:la:yawa sikape itapa tepesakeye.

³¹ Aputa: kiyawa peleya: weyamo nano ketea timinisewa timiya:sela: sita:la: solopa. Peleya: we nano ketea weyamowa sikape itapa tese nano ketea nowa hetetiyaposakeye. Peleya: weyamo nano ketea timinisene himu hapawa eta: matanesema sena sitala epapuluse, sita:latipa:.

³² Peleya: we nano ketea amopela: sosolo himu esa: matanepela: sita:laka, newa mapolok-eye. Apula: Kote epelemita: sena kesale eta: timanase Kotepela: sosolo timinise elaposekiwa matanesekeye.

³³ Alawamona senayewi ene ekeyewi epelemita: peleya: weyamo kete matanese timinisewa sosolo matanesekeye.

³⁴ Himu takalese kesalema matanepela:, himu takalese Kotema matanepela:, epapuluse sita: tesekeye. Kesale sopa:lawala, kesale sena eta: hapamawana, Kotepela: timinisewa sosolo matanesekeye. Peleya: weyamo kete matanese heleye tiye e tomawana, e howana, Kotewemi kulu hapa tima:na:pela: mane napolo sopolu matanesekeye. Alawamona kesale e sena epelemita: peleya: we kete matanese timinisewa sosolo matanesekeye.

³⁵ Aputa: nano ketea ha:kila apoma:na:pela: kima se tiye makinakeye. Neyewi kiwa sesemita: se tiye kinakeye. Kiwa heneye seli sita:la: Kote-pela: himu semetei esa: matanepela: timinimita: neyewi se tiye kinakeye.

Kolini Senayewi Polema Ta:potose, "Kesale semiwa tiyapita:wa napolapole?"

³⁶ Senayewi kesale semini amowa sosolo tepita:, himuyewi kesale tima:na:wa matanepitekiwa tiyapita:wa ililakeye. Kesale tisewa olokeyatelamakeye.

³⁷ Alawamona sena nowamoke eye ela: matanese, “Nano nowamokiwa newa mapolupesakeye. Kesale eta: tima:na:makeye.” Aluse eye ela: matanepela: kesale eta: timawa elapitekiwala ililakeye.

³⁸ Kesale semiwa tiyapita:wa ililakeye. Alawamona kesale eta: timawa hene heneye napokeye.

Kesale Sopa:la Miya:na:wa Wekeye

³⁹ Kesale e senawa elapita: elipe heneye semetei kamunakeye. E senawa iya:pela: sena nowanapulu hanakamakiwa eta: ilimanakeye. E senawa kulusaleke emi sena nowemi eye matanepela: epelese hanosaleke ililakeye. Ilise ilima:na: telawamona Kelesowemi kulu hapa sena ha:na:pa:.

⁴⁰ Alawamona neyewi matanese e kesale sopa:la ke hela: ewa heneye epelese helaposakeye. Aluse neyewi matanakeye. Ho Napolo ne himuwemi enenase nema walopita: neyewi kima se tiye kinakeye.

8

“Mokopo kote ma:na: nasene miwa sikape kewa ililapa?” Aluse Ta:tapita: Potapola: Poleyewi Kolini Sena Kesalema Seyawa Wekeye

¹ Mokopo kote ma:na: nasene * miwa neyewi napute kima momatekeye. Niyawa sosolo nano ketea weyamowa matanesekewe. Aputa: senayewi nano ketea sosolo matanesewa tesi tiye iwa me solosekeye. Iwa ilipe me solosewa, isu eta: napomakeye. Alawamona isu hene heneye napowa, sena nowamoke sena nowama himu hapawa matana hanosene akeye. Koiyawemiye, Sena nowama himu hapawa matanesene emiwa niwa sopoke penana: tese, sena noka seselesekeye.

² Sena nowamoke matanese, “Neyewi nano ketea sopoke matanepela: itapa tese elakeye.” Aluse matanesene emiwa eye ela: me solo se selakamunuse, amowa ili mamatanekeye. Amowa hele matanakeye.

³ Alawamona senayewi himu hapawa Kotema matanesaleke, Koteyewi potapola: selese, “Sena epamowa Ne senakeye.” Aluse Koteyewi selesekeye.

⁴ Alake, neyewi ma:na: mokopo kote kinisene amowa kima selakeye. Mokopo kote ma:na: nasene miwa kiyawa menawa ililapa? Niyawa sopoke matanawa mokopo kote eye hene heneye Kotemakeye. Peleya: we iwa hene heneye Kotemakeye. Kote muta masitalakeye. Kote

* **8:1** Pole enene ikila emiwa nasewa sena kesale weyamu sita:nekeye. Iyewi ma:na: hopola mokopo kote apolowayakeye. Apoyawa sana noka amowa mokopo kote mikeye. Noka nowa kemi tiye tiwa ka:la:lopelelapita: tiyapola: hanapola: maketewemi wa:la:yakeye. Aputa: ma:na: hopolawa Keleso sena nokamoke ma:na: napose wa:la:loma:na:pela: mapoyakeye. Alanase Keleso sena nokamoke kaluse wa:la:losekeye.

semeteiwa elakeye.

⁵ Aputa: peleya: we ketea sita:newana, hepene falemi ketea sita:newana, Kelesowemi eta: kulu-lama senayewi potapola: selese, “Kote muta ke enekeye. Piseiki sosolo muta ke enekeye.” Aluse iyewi hele selese, heneye Kotewa iya:pela:, nano nowama wapolise sitalakeye.

⁶ Alawamona niyawa matanese, “Kote semetei elakeye. Nini Atawa Ekeye. Ewa emiwa nano ketea sopoke hetetiya minakeye. Niyewi ewamopela: tiya:sela: sita:pesita: Eyewi niwa timiyakeye. Apula:, Piseiki semetei Yesu Kelesokeye. Yesuyewi nano ketea sopoke tima:na:pela: emi ma:ta: tiye timiyakeye. Apula:, kokolo kao tesewa Yesu emiwa niyawa tiyapola: kokolo kao sitalaposakeye.”

⁷ Alawamona, sena kesale sopowa aluse matanakeye. Puwano iyewi ikila sopoke mokopo kote wapolima:na: matananase, kao matanepela: sitalakeye. Sita:la: potakamake, ma:na: nasewa mokopo kote miwa potapola: matanese, “Ma:na: nasewa amowa kewa ilima:pele. Napita: niwa himu ikomonosewala ko:lupesape?” Apula:, iyewi ili manewa eta: ilima aluse matanakeye.

⁸ Alawamona niwa Kote sikapo pawemi seli sita:pesena:wa, ma:na: nakamokiwala, ma:na: manakamokiwala, mane amokiwa isu napowa mawalopesakeye.

⁹ Ma:na: nasewa hekila maelakeye. Alawamona, kiwa seli pota:pa:. Keyewi Yesuwemi sosolo matanepela: ela:, alawamona, sena nowamoke Yesuwemi opola: apola: penana:pela: eta: matanamake ela:, eyewi

keyawa potakamake, keyawa mokopo kote ma:na: hopola miwa napita: potapola: matanese, “Kelesowemi kulu hapa sena amoke ma:na: amowa tiyatakeye.” Aluse ene matanesene amoke hele timinisewa supa:pekitise, kiyawa ma:na: nasewa seli potapola: na:pa:.

¹⁰ Keyawa matanese, “Ma:na: nasene hekila maelakeye.” Apula: matanepela: mokopo kote ma:na: hopola miwa napela: enewemi, sena nowa Yesuwemi penana:pela: opola: apola: eta: enemakiwa sena amowa inapola: potapola: matanese, “Neyawana ma:na: hopola amowa ma:na:keye.”

¹¹ Aluse matanepela: napita:, ewa tutumanose ewalose epesena:keye. Sena amokiwa ma:na: hopola mokopo kote miwa matanese, eyewi ewalose epesena:keye. Ewa tutumanose ewalose elaleke, mouwa kewakeye. Apula: Kelesowa kine ke ma:ewana kakasilise kulukeye. Alawamona keyawa we aluselapo esa: amoke kine ke ma:ewa ikomonanakeye.

¹² Yesuwemi penaiya eta: matanama sena amowa kine Kelesowemi kulu hapa sena ma:ekeye. Keyawa Kine ke ma:e ema aluse mane we olokeyatela timinisaleke, keyawa Kelesoma mane olokeyatela timinisekeye.

¹³ Alanase neyewi ma:na: hopola mokopo kote miwa napita:, neyewi nine Keleso ma:e ewa tutumanose ewalose elaleke, amowa, neyewi ma:na: hopola wa:ke eta: ma:na:makeye. Apula: neyewi au kemiwa neyewi Keleso ma:e newa kulu hapa minawa ikomoma:pekitise, ma:na: hopolawa neyewi wa:ke eta: ma:na:makeye.

9

*Sena Nokamoke Polewa Kolotea Meapolose
Selapita: Poleyewi Ima Se Tiye Kinapose Mene
Hapawa Wekeye*

¹ Nano nowamoke newa eta: etaiyamana? Eh, eta: alamakeye. Yesu E walosene apasolo sena amowa nemanapa? Nini Piseiki Yesuwa neyewi eta: papomana? Nine Piseiki Yesu solo se tiye kinapita: kiyawa ta:tapola: Ewemi sita:pesita: eta: notoyamana?

² Apula: sena nokamoke selese, “Pole ewa walosene apasolo senamakeye.” Alawamona, kiyawa newa apasolo walosene sena matanakeye. Neyewi se tiye kinapita: kiyawa ta:tapola:, ta: tiyapola: Yesuwemi elapose notoyanase, amowa mouwa newa Piseiki Yesu E walosene apasolo sena enekeye.

³ Sena nokamoke nema “Kewa walosene apasolo sena amunuse penaiya itapalakeye.” Apula: neyewi solo weyamowa mene hanakeye.

⁴ Neyewi walosene apasolo senayewi timinisewa timinisenase neyewi sena nokama selese, “Ma:na: nasewana, hawana matina.” Au selakamake ililakeye.

⁵ Walosene apasolo sena nokamokiwala, Piseiki Yesuyewi Ene e ma:wala, Pitawala, iyewi ilipe kesalewa siliyapola: epa hanoseyamunuse aluse, neyawana, Keleso kesale enene siliyapola: hanakamakiwa ilimapetakeye.

⁶ Alawamona apasolo walosene sena honosanewemi, Panapase na:tewi semetei ma:na:

napose tiya:yewi timiyawa ililapa? Eh, eta: ilimanakeye.

⁷ Alake ami sena epesita:ya epapuluse na:ko: epesena: telalakeye. Sena amiwa kulu hapa amokiwa ene ma:na: napose nano wa:la:ya hepe eta: kinisemakeye. Alusene epapuluse senayewi alekenawemi mei kalepe kepela:, mei kalepe fowa sutapola: nasekeye. Eye kelawa inanase sutapola: nasekeye. Alusene epapuluse a:pele sipi pote ela senayewi e a:pele sipi po ipi nasekeye. Ewa inanase nasekeye.

⁸ Apula: peleya: we nano ketea alusewa neyewi kima selakeye. Alawamona, Yu senayewi solo elewa Moseseyewi momateyawala, semetei kamunakeye.

⁹ Alake puwano Moseseyewi solo elewa momateyawa wekeye. “Witi fo kapo hopota: kopolo kauyewi onane hanakamoke, kopolo kauyewi witi fo amowa maita: meakemi sakopa. Ene timinisenase eye nakamakiwa ililakeye.” * Aluse momateyawa mouwa hene heneye kopolo kau semetei amowa, Koteyewi eta: seyamakeye.

¹⁰ Koteyewi mou amowa hene heneye niwamo seyakeye. Seyawa niyawa matanemita: Moseseyewi momateyakeye. Alake alekena tisene senawana, witi fo sulu fa:nemi supra:na: senawana, elipe nano tiya:sela: sita:la:, ma:na: nasewa sikape tima:na:keye, aluse matanesek-eye.

¹¹ Alusene epapuluse na:tewi witi fo kelesene epapu, Kote solowa na:tewi kima se tiye mik-eye. Na:tewi kima se tiye minase senayewi witi

* 9:9 Ele 25:4

fo nasene epapuluse, kiyawa ma:na: nasewa na:ma kinapita:, na:tewi tiyapola: menawa eta: ilimanakeye? Henekeye, ililakeye.

¹² Na:ko: hapalapita: sena noka inapola: kima se tiye kinapita:, sena amawa kiyawa ma:na: nasewa kinapita: iyewi tikeye. Ala amunuse, na:tawala ili penaiya tima:na: telawamona, iya:peyakeye. Iya:pela: matanese, “Yesu Kelesoyewi solo napowa kiyawa ta:tapose mapoloma:pekitise nano ketea wa:la:ya hepe tima:na:wa iya:takeye. Yesuyewi solo napowa na:tewi kama:pekitise na:tewi na:nipe kemi nano ketea hilila tiyapola: timiyanakeye.” Aluse na:tewi matanakeye.

¹³ Aputa: Kote E koawemi pilisiti senayewi nano tiya:sela: sita:la: Kote koawemi ma:na: nasewa tiye tiwa iyewi ilipe tiyapola: nasekeye. Pilisiti senayewi kopolo kau sanose, etewa wapa:kemi satapola:, Kotema kinapola:, iyawala etewa wapa:kemi wa:lawa takalese nasekeye. Iyewi ma:na: nasewa ilipe nano timinipita:, nano wa:la:ya hepe tisene epapuluse tisekeye. Amowa kiyawa ma mataneseya?

¹⁴ Pilisiti senayewi ma:na: nasewa tisene amunuse, Kote solo se tiye kinisene senayewi Kote sowa se tiye kinisenase, nano ketea wa:la:ya hepe tima:na:nakeye. Solo se tiye kinisene senayewi ma:na: nasene timita:, Kote solo topulu senayewi nano ketea wa:la:ya hepe kinapitekiwa ililakeye. Aluse Piseiki Yesuyewi aupa: apoyakeye.

¹⁵ Aputa: apoya kamona neyewi nano wa:la:ya hepe matina e selapakeye. Aputa: neyewi nano

wa:la:ya hepe tiyakamakiwa ilima:na: telawamona iya:peyakeye. Apula:, neyewi sawi momateya we nano wa:la:ya hepe tiyelatipa:, aluse mamomatekeye. Kiyewi nano wa:la:ya hepe neyewi tisemakeye. Aluse selapose epelekeye. Au selapita: epelesewa sena nowamoke newa ma naiye tiyaposakeye. Sena nowamoke naiye tima:pekitise newa kuma:na:wa epelekeye.

¹⁶ Koteyewi nema selese, “Yesu solo napowa se tiye kina:pa:.” Aluse sekepilapita:, neyewi E sowa se tiye kinakeye. E Solo napowa ma kinisaleko neyewi tikapeye tisene telawamona amowa newa mata:papekeye. Yesuwa neyewi se tiye minase newa nine me solose wapolise selakamakiwa eta: ilimanakeye.

¹⁷ Neyewi nine matanepela: Kote solo mini tesaleko, nano wa:la:ya hepe timapekeye. Alawamona nano timinisewa timinipa: aluse Kote sepapowa apoyanase neyewi timiyanakeye.

¹⁸ Alake ne nano wa:laya hepe enana? Ne nano wa:la:ya hepe amunawa Kote solo mokopo kinisene epakeye. Neyewi nano wa:la:ya hepe tiyakamakiwa ilima:na: telawamona iya:pela: Yesu solo napowa neyewi epelese mokopo solo epe kiniseya ne nano wa:la:ya hepe epakeye.

Sena Kesale Sopoke Yesuwemi Sitalapose Notolomita: Poleyewi Seli Timiyawa Wekeye

¹⁹ Kiyawa nano wa:laya hepe neyewi eta: timanase, newa sena semetei nowamoke tima:na: tisene senamakeye. Alawamona, sena sopoke Yesuwemi sitalapose notolomita:, sena

sopowamopela: newa tima:na: tisene sena amuna menetepela: ela: timiyanakeye.

²⁰ Yu senawanapulu newa ela: timiyawa ikila emiwa, iwa Yesuwemi sitalapose notolomita:, Yu senayewi alusewa epapuluse, newana amunuse enekeye. Moseseyewi solo elewa neyewi puwano eta: putulesemakeye. Alawamona Yu senayewi Mosese solo elewa puwano apolose, iwa Yesuwemi sitalapose mene hapanase, iyewi Mosese solo elewa puwano apolose sita:ne aluse, newana aluse enekeye.

²¹ Aputa: Kote solo ele tuwapowa neyewi eta: ta:te iya:tesemakeye. Alawamona, Yesu Kelesoyewi solo elewala, neyewi ta: tiyapola: enekeye. Ta:tapola: ela:, Yu senamawalapulu newa ela: timiya ikila emiwa, iyewi Mosese solo elewa mata:tisaleke kemi, iwa Yesuwemi sitalapose mene hapanase, iwa sita:la epapuluse, newana aluse enekeye.

²² Senayewi Kelesowemi penaiya eta: matane-sema sena amowa sesemita:, iwa sita:la epapuluse, newana, aluse enekeye. Sena sopoke alusene epapuluse, newana, aluse enekeye. Iwa noka Yesuwemi sitalapose notolomita: newa aluse enekeye.

²³ Neyewi tima:na: tiwa weyamowa Yesu solo napowa penanomita: tisekeye. Aluse, neyawana napolo keteawa Koteyewi seli ti amowa tima:na:keye. Nano amowa Koteyewi sena kesale sopoma E solo napolo seli topulaleke, ima kinaposakeye.

Keleso Sena Kesale Penanose Sita:pesita:

Poleyewi Pale Selese Solo Amowa Wekeye

²⁴ Sena kipila hanosewa matanepa:. Sena muta hanapola: puwano tema:na:pela: elawamona, sena semeteyewi sitiyetiye, eye semetei nano wa:la:ya hepe tisekeye. Nano wa:la:ya hepe tisene amunuse, kiyawala, Koteyewi nano wa:la:ya hepe tima:na:pela:, penanose ha:na:pa:.

²⁵ Peleya: weyamo senayewi matanese, “Helepa:na:pela:, newa mokopo maelaposakeye. Toma penanoma:na:nase hekeya elaposakeye.” Aluse eye matanesekeye. Peleya: weyamo nano wa:la:ya hepe itapa tema:na:wa † tima:na:keye. Alawamona, niwa Kelesowemi kulu hapa senayewi, nano wa:la:ya hepe kao epesenewa tima:na:pela:, heneye penaiya hekeya sita:pesene telalakeye.

²⁶ Alanase, newa Kotepela: timiya:sela: nano wa:la:ya hepe kao epesenewa tima:na:pela: hekeya hananakeye. Tapa:na: ela ikila emiwa nano wa:la:ya hepe tima:na:pela: sena amawa tiya:yewi hekeya sanosekeye. Mokopo eta: sanosemakeye.

²⁷ Newa pama kipila hanose hopolo tela tomayewi matanawa eta: topumake elakeye. Sena nokama Kote solo napolo neyewi se tiye mikeye. Se tiye mini kamona sikape Koteyewi nema selese, “Kewa eta: ilimanakeye.” Auma:pekitise napu ne tomayewi matanawa eta:

† 9:25 Sena kipila hanapola: puwano mouwemi nano wa:la:ya hepe kinisekeye. Nano wa:la:ya hepe kinaka pisei ha:tikeye. Pisei ha:tiwa i falo napolo tupuluse fopulusekeye. I fawa peleya: nenase po:supesakeye.

topumake tomawa himuyewi matanawa emi kulu hanakeye.

10

Puwano Fa:nemi Yu Senayewi Kotewa Toma Potapose Timiya Aluse Kiyewi Aupa.

¹ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o. Puwano fa:nemi nini tilila kouwa meiyewi alawa kiyewi kepoliyetiypa. Alake puwano nini tilila kouwa meiyewi Mosesse kulule hanose hapakeye. Iwa hanapola: akopa: koiya Koteyewi falemi apoyawa potapola:, akopa: koiyalo hanapita: iyewi kulule hanose hapakeye. Hanosekiwa iwa sopokeye hano tawala Keyalo sanewa hayewi eta: menamakeye.

² Aputa: akopa: koiyawala, hano tawala Keyalowala, sena hawemi toliyetiypa: apola: epapuluse, iwa sopokeye tolusupela: kulu amuna telakeye. Aputa: iwa hawemi toliyetipela: apola: epapuluse iwa sopokeye Mosesewemi kulu hapakeye.

³ Ma:na: nasene semeteiwa Ho Napoyewi miwa iyewi sopokeye menakeye.

⁴ Apula:, hawa semetei ewala Ho Napoyewi miwa iyewi menakeye. Iwa hanose Ho Napoyewi etewa mikeye. Etawa emi ela: hano minakeye. Apula: etewa amowa pale seya Kelesokeye. Alake iwa hanapita: Keleso iwalapulu semetei hapakeye.

⁵ Apula: Koteyewi iwa wa:kewala, wa:kewala, sesela kamunuse, iyewi E sowa tikapeye tipela:

Kotewa eta: epeyamakeye. Kotewa mae-pelepita:, Koteyewi iwa falasise sena muta mowa honosanewemi ya:te telakeye.

⁶ Iyewi mane olokeyatela eta: iya:peyama amowa niyewi matanemita: hetetiyakeye. Mane olokeyatelawa iyewi puwano epelese timiya epapuluse niyawana auma:pekitise hetetiyakeye.

⁷ Iyewi noka mokopo kotewala wapilisene amunuse kiyewi wapolipa. Apula:, Kote pukawemi momateyawa wekeye. "Ikila emiwa iyewi tikinise kekenese sita:la: nano sapowa napela: waine hawana menakeye. Napela: kotetipela: tesilise kisala olokeyatela kisalese kesalewalapulu fesamonakeye." Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.*

⁸ Aputa: iyewi kesale iwei tisene amunuse niyawa aupa. Kesale iwei tinase Koteyawa falasi epetekiwa iwa ikila semeteiwemi sena kesale talo elipeipela: epela: usulupe taosene (23,000) kulukeye.

⁹ Niyawa Kelesowa toma potapose timiyawa eta: ilimanakeye. Nini tilila kouwa meiyewi timiya epapuluse, niyawa aupa. Iyewi Kote toma potapose timinipita:, iwa hesekeyewi mena kulukeye.

¹⁰ Ikila noka iyewi selese, "Koteyewi nano timiyawa sopoke eta: ilimanakeye." Aluse iyewi kepoliyetiye Kotewa kolotea meapolose seyakeye. Alake iwa mapolose sita:nenase sopoke

* **10:7** Mene Sili Puka 32:6

Hepene Sena Kulusene amowa Koteyewi hamonapitekiwa inise iwa yaseyetiye kotetikeye. Alanase, kiyawa kepoliyetiye Kotewa kolotea meapolose selapa.

¹¹ Iwa kulu epapuluse niwana, aluse kuma:pekitise Kote pukawemi momateyakeye. Nano ketea sopoke ima hetetiya minawa, niyewi matanemita:, Kote pukawemi momateyakeye. Apula: itapa tema:na: ikilawa pa tepita: niwa seli sita:pesita: momateyakeye.

¹² Keyewi selese, “Newa ili elakeye.” Au selesewalo, amunuse kewa apela kolose sanose keyalewapa:pekitise seli pota:pa:.

¹³ Toma potapose ta:pelema:na: nano hetetima:na: epe iniseya kima nano pa:ta hetetima:na: inapakeye. Sena sopoma hetetima:na: epe iniseya epapuluse, kimawana epapu hetetima:na: minakeye. Kiyawa Kotewemi himu semetei esa: matanepela: sitalaleke, kili toma potapose nano hetetima:na: inakemiwa kiwa masutesinaposakeye. Kiwa helete tima:pekitise Koteyewi kiwa penanose, penana:pela: sita:laleke kiwa masutesinaposakeye. Toma potapose nano hetetima:na: epe iniseya iya:pita:, Koteyewi isu hekeya walopesakeye.

Mokopo Kotewa Wapilipa

¹⁴ Ne mana napolo, kiyawa mokopo kote wapilipa. Mokopo kote wapisewa nesile ha:na:pa: iya:ta:pa:.

¹⁵ Kiwa sena kesale napolo matanesene sitalakeye. Ne sowa kiyawa takalese matanepa:.

¹⁶ Aputa: Keleso toma nasene ikila emiwa, kapo hano napowa Koteyewi mokopo mini keteakeye. Apula:, niyewi Kotema napolo sele-sekeye. Niyewi kapo tiyapola: nakemi, eyewi niwa Yesu pepetayewi kekene tiyapola: semetei apolakeye. Ma:na: falawa hota amowa semetei ke epapulakeye. Ewa tiyapola: nakemi, eyewi niwa Yesu tomayewi kekene tiyapola: semetei apoyakeye.

¹⁷ Falawa towapo semetei amunawa niwak-eye. Falawa towapo semeteiwa pasoloyetiye tepetenipela: napita:, niwa sopoke Keleso Ewemi semetei palakeye. Falawa towapo semeteiwa niyewi sena kesale mutayewi napita:, niwa sena toma semetei epapulakeye.

¹⁸ Isolaiya sena kesaleyewi timinisewa matanepa:. Iyewi kopolo kau sanose etewa wapa:kemi satapola: Kotema miwa iyewi nasekeye. Nase Kotewemi palakeye.

¹⁹ Aputa: solo amo mouwa enana? Mokopo kotewa heneye kote elapa? Senayewi ima ma:na: nasewa kinisaleke, ma:na: nesene amowa ketea sosolo elapa?

²⁰ Eh, eta: alusemakeye. Senayewi ho olokey-atelama ma:na: nasewa epe kiniseya heneye Kotema makinakeye. Setene tima:na: tisene senama kinakeye. Kiwa Setene tima:na: tisene sena emi pama:pekitise neyewi kima selakeye.

²¹ Alake Piseiki Yesu kapo hawana, ho olokey-atela kapo hawana, elipe kewa eta: ilimanakeye. Piseiki Yesu tepolowemi Keleso ma:ne nasewana, apula: ma:na: nasewa ho olokeyatela miwana, elipe kewa eta: ilimanakeye.

²² Piseiki Yesuyewi katolose konomonmita: niyawa aluse timinisewa ililapa? Ewa Ene hene heneye penaiya elakeye. E penaiyawa niyewi penaiyawamoke heletetima:na: telalapa? Eh, maheletaposakeye.

²³ Aputa: kiyawa selese, “Niyewi ninipe matanawa kulu hanosaleko ililakeye. Nano nowamoke niwa eta: kalama maelakeye.” Apula: neyawana matanese, “Solo amowa henekeye. Alawamona nano ketea sopoke niwa sesema:na:wa maelakeye,” au matanekeye.

²⁴ Alake niwa ninipe semetei matanepela: selalapa. Sena kesale nokala matanepela: sela:pa:.

²⁵ Alake, maketewemi a:pele ho ma:na: wa:la:lo tiye kewa ililakeye. A wa:la:loma:na: ela: puwano ta:potose, “Nano mokopo kotewala mina?” Aluse ta:potapa. A:pele ho amowa ma:na:wa ililakeye.

²⁶ Alake Kote pukawemi momateyawa wekeye. “Peleya: weyamowana, peleya: we nano ketea epesita:yala, sopoke Piseiki Kote nekeye.” Aluse momateyalakeye. †

²⁷ Aputa: Kelesowemi eta: kululama senayewi kima ma:na: ma:na:pela: mina selapita: kiwa hanapola: eye ma:na: nasewa kinapitekiwa na:pa:. A ma:na: ela: ta:potose, “Ma:na: nasewa we mokopo kotema mina?” Aluse kiyawa matanepela: ta:potapa.

²⁸⁻²⁹ Alawamona, mata:tesaleke, sena nowamoke kima selese, “Ma:na: nasewa we mokopo kotema mikeye.” Aputa: kiyawa napa. Eyewi kima selese, “Kiwa olokeyatela

† 10:26 Kisala Puka 24:1

sitalakeye.” Au sema:pekitise ma:na:wa napa. Eta: nasemamawa kiwa maewaposakeye. Apula: sena nowamoke selese, “Sena nowa ewamita: neyewi ma:na: nasewa ha:kila apoyawa eta: ilimanakeye. Alawamona, neyewi ma:na: nasewa sopokeye nakamakiwa ililakeye.

³⁰ Neyewi ma:na: napose ela: Kotema napolo esaleke, nano napolo e seyake sena nowamoke ha:kila apoyawa eta: ilimanakeye.” Aluse matanepa.

³¹ Alake, kiyewi ma:na: nasewa na:sewala, hano na:sewala, nano tiya:sewala, nano ketea sopokeye Kote unuwa sosolo tema:na:pela: aupa:.

³² Yu senawana, Yu senama telawala, Kotewemi kulu hapa senawana, iwa mane olokeyatela timita: aupa.

³³ Aputa: senayewi sopokeye potapola: epelemita: newa Poleyewi timiyanakeye. Newa ela:, neyewi nine newamo semetei matanepela: maelakeye. Sena muta neyewi matanepela: seselese, ili olokeyatelawa Koteyewi mene silimita: neyewi matanepela: elakeye.

11

¹ Kelesoyewi alusene amunuse, neyewi epapu timiyanakeye. Alanase newa ela epapu, kiwala epapu sita:latipa:.

Kolini Taune Kulukulu Koane Senayewi Sao Kalesewana, Kesaleyewi Tapola Folusewana Seyawa Wekeye

² Kiyewi ikila sopokeye nema matanepela:, ne sowala neyewi kima se tiye miwa kiyawa ta: tiyapola:, amunanase neyewi sosolo epelekeye.

³ Alawamona kiyawa matanemita: neyewi solo weyamowa se tiye kinakeye. Sena sopokeye piseiwa Kelesokeye. Apula:, kesale sena ekeyewi e piseiwa e senakeye. Apula:, Kelesoyewi E piseiwa Kotekeye.

⁴ Alake, senayewi Kote wapilima:na:pela: kekenetiye kulukuluma:na:pela:, apula:, Koteyewi selapita: ta:tapola: sena sopoma solo kinakamokiwala, e piseiwa fopula: elaleke solo se tiye kinisaleke, senayewi e pisei Yesuwa kolotea me apolakeye.

⁵ Aputa: sena kesale sopokeye kekene tiyapola:, kesale sena ekewa tesi tiyapola: kulukulusene emiwana, Koteyewi selapita: ta:tapola: se tiye kinakamokiwala, * E pisei eta: folamake elaleke amowa, kesale pisei fano honiyetiye epapu, e sena nowamoke potosaleke ewalosene elaposakeye.

⁶ Kesale e pisei eta: folamake elaleke, pisei fawana kasa honiyeti kotetiyepa:. Pisei fano honiyeti itapa tepela: ela: ewalosene epapuluse ewama:pekitise pisei fopula:pa:.

⁷ Senayewi E piseiwa fopa. Koiyawemiye, amowa Koteye ene ewamona ta:pelese E penaiyawana E unu sosowala waiyakeye. Alawamona, kesale sena penaiyawana waiyakeye.

⁸ Alake Koteyewi kesale kamapewa tiyapola: sena eta: timiyamakeye. Sena kamapewa tiyapola: kesale timiyakeye.

* **11:5** Sena eta: kalesema kesaleyewi sao eta: folusemakeye. Alake kesale amowa ewamita: sena kesale nokamoke e pisei fawa honiyeti epapulakeye.

⁹ Apula: kesale epela: sena amowa Koteyewi eta: timiyamakeye. Senapela: kesale amowa timiyakeye.

¹⁰ Timiyanase kesaleyewi matanese, “Ne pi-seiwa ne sena hapa akeye.” Aluse matanese Kotema wapilima:na:pela: kekenesene ikila emiwa sao folusekeye. Hepene senayawala potapola: epelepesakeye.

¹¹ Alawamona Kelesowemi kulu hapa kesale ewa enapotane maelakeye. Apula: Kelesowemi kulu hapa senawana ewa enapotane maelakeye.

¹² Koiyawemiye, puwano sena kamapewa Koteyewi tiyapola: kesale timiyakeye. Alawamona yemiwa kesale emi sena sala kesilisekeye. Nano ketea alusewa sopoke Kote semetei timiyakeye.

¹³ Aputa: kiyawa takalepela: matanepa:. Senawana kesalewala sopoke kekenawemi kesale sao eta: folamake Kotema kulukulusaleke ililapa? Amowa napolapa?

¹⁴ Niyewi alusewa wekeye. Sena pisei fano eta: senanesemakeye. Pisei fano senanese elaleke, “Olokeyale telalapo,” aluse selesekeye.

¹⁵ Alawamona kesale pisei fano senatolo ela:, “Napolapo,” au selesekeye. Kesaleyewi e pisei fopule aluse ene pisei fayewi fa:se foyetise epelesekeye. Pisei fano senatowa Koteyewi kesalema pisei fomita: mikeye.

¹⁶ Alawamona pisei fopule epapuluse fopiyawa, kekelawa eta: ilimanakeye. Kekelesewa sena kesalema niyawa walosene senayewi selese, “Kesale kiyawa pisei fopula:pa:.” Aluse niyawa solo nowa maelakeye.

Pisei fopulapa, e seyawala maelakeye. Kulukulu koane noka emiwana, Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyawa solo nowa maelakeye. Solo semetei kakeye.

Keleso Toma Nasewa Wekeye

Ma:tiu 26:26-29; Make 14:22-25; Luki 22:14-20

¹⁷ Yemiwa neyewi kima solo weyamowa kiwa hekeya sitalakeye, aluse selakeye. Kiyawa Kotema kulukuluma:na:pela: kekenesene ikila emiwa kilipe kemi manapolokeye. Kiyawa kilipe kemi ikomonanakeye.

¹⁸ Solo puwano seyawa wekeye. Kiyawa Kotema wapilima:na: kekenepela: kilipe kemi himu semetei esa: matanamawamunuse aloye tiye sitalakeye. Au seyawa neyewi ta:tapola: matanese, "Solo amowa noka henenapo," aluse matanekeye.

¹⁹ Alawamona sena kesale kili honosanewemi takalese kalikalise sita:newana, noka seli sita:tesewana, noka olokeyatela sita:tesewana, kiyawa kilipe potapola: takalepela: matanepesakeye. Kiyawa Kote hene esa: kulu hanosaleko, matanepesakeye.

²⁰ Alanase yemiwa Keleso toma nasewa neyewi selakeye. Kekenesene ikila emiwa kiyawa ma:na: nasewa heneye Keleso toma manakeye.

†

²¹ Ma:na: nasene ikila emiwa kiwa menipita:, sena kesaleyawa ma:na: nasewa kilipe kemi

† **11:20** Kolini kulukulu koane Keleso sena kesale kekene tiyapola: ma:na: menakeye. Napela: itapa tepela: Keleso toma menakeye. Apula: nokamoke muta menanase Poleyewi iwa kotolakeye.

ela:pe kipila tiyapola:, eta: mimake nasek-eye. Sena nokama makinisaleke iwa menise sita:tesekeye. Apula: sena nokamoke waine hano muta napela: matakolose sita:tesekeye.

²² Alusaleke, kiyawa Kotema kulu hapa papolo sena kesale amowa mapolo tise sena nano ketea misitiya sita:newa nano ma:na: makinisaleke iwa ewalose sitalakeye. Ma:na: nasewana, waine hawana, amunuse ma:na:pela: kiyawa kilipe koane na:pa:. Amopela: neyewi kima, “Napolapo,” au sema:na: telalapa? Eh. Kiwa napolo masitalakeye.

²³ Piseiki Yesuyewi nema selese, neyewi kima se tiye miwa wekeye. Yutaseyewi Piseiki Yesuwa siheleya yopolotela semetei kemi Yesuyewi falawa tiyapola:

²⁴ Kotema napolo esa: pasoloyetiye tiyapola: ela: selese, “Weyamowa Ne tomawa wekeye. Kiwamopela: Ne toma kinakeye. Falawa na:sela: newa matanepa:.”

²⁵ Apula: iyewi ma:na: napela: kopela:, falawa tili amunuse, Yesuyewi kapo tiyapola: ela: selese, “Koteyewi senama solo hili sepapolo Ne pepetayewi tiyakeye. Kapo hawa nasene ikila emiwa Newa matanepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

²⁶ Alake Piseiki Yesu seta: minama yesipela: sita:la:, Keleso toma napela: kapo hano nakamoke ikila emiwa matanese, “Piseiki niwamopela: kakasilise kulukeye.” Aluse matanepela: naposakeye.

²⁷ Alanase, sena kesale eta:wiye Keleso ma:ne falawala, kapo hawana, kiyawa mokopo napita:,

Piseiki Yesuyewi tomawana, pepetawala, ikomonakeye.

²⁸ Puwano, sena eyawa ene matana fa:nemiwa seli takale matanepa:. Seli matane tiyapola:, eyawa ma:ne falawala apula: kapo hawana emi tiye napitekiwa, ilikeye.

²⁹ Alake sena nowamoke Piseiki Yesu kulu mouwa eta: matanemake epapuluse Keleso toma ma:wana, kapo hawana, mokopo napita: ewa ene kemi falasimita: timiyanakeye.

³⁰ Alanase kiwa muta nakola tese, apula: muta hapapolo tese, apula: noka kulalakeye.

³¹ Alawamona Keleso ma:ne auma:na: ela: himu fa:nemi mane olokeyatelawa keyalapepela: amowa ma hele tepesakeye.

³² Alawamona mane olokeyatela ke elaleke, Koteyewi niwa kotopesakeye. Sikape niwa peleya: we itapa tema:na: ikila emiwa, niwa mokopo senawanapulu heo peleya: emi hamone, au sema:pekitise, yemiwa Koteyewi niwa hekeyalakeye.

³³ Alake, ne ma:ela:o. Keleso ma:ne nasene ikila emiwa sopoke kekene tiyapola: sopoke kemi ma:na:pela: potapola: sitalatipa:. Sena kesale nowamoke ela:pe puwano kipila napa.

³⁴ Sena kesale nowa menise ma:na: menipita: ene koane na:pa:, au sela:pa:. Kiwa kekene tiyapola: ka:la:lo pela:newanapulu Koteyewi hekelesaleke eta: ilimanakeye. Apula: nano nowa newa kiwa sitala inise, neyewi kiwa sema:na:keye.

12

Ho Napolo Penaiyayewi Mokopo Seselesewa Wekeye

¹ Ne ma:ela:o, Ho Napolo penaiyayewi mokopo seselesewa kalikalila kiyawa tikili tese sita:pesa:pekitise neyewi heke tiye momatekeye.

² Kiwa Yesuwemi elapose ha:na:na:ela:, nano nowa wapilima:na:pela: matanekemiwa, mokopo kote eta: seyamawala, wapilima:na:pela: sena nokamokiwa kiwa supukeye. Aluse, kiwa matanakeye.

³ Alanase solo weyamowa kiyawa matanemita: kima neyewi selakeye. Ho Napolo enene senayewi “Yesuma olokeyale timita: apolakeye.” Aluse eta: selesemakeye. Aputa: Ho Napolo enene senayewi “Yesu Ewa Piseikikeye,” aluse selesekeye. Ho Napolo eta: enemakiwa senayewi “Yesu Ewa Piseikikeye,” aluse eta: selesemakeye.

⁴ Apula: Ho Napolo penaiyayewi mokopo seselesewa kalikalilakeye. Kalikalise kamona mouwa Ho Napolo Ewa semeteikeye.

⁵ Apula:, Piseiki Yesupela: niyawa nano timinisewa kalikalilakeye. Kalikalise kamona Piseiki semetei Yesupela: timiyanakeye.

⁶ Koteyewi timinisene kalikaliwa niyawa timiyanakeye. Timinisewa Kote Ene semeteiyewi niwa seseputa:, niyawa timiyanakeye.

⁷ Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke niyawa napola: tese sesemita:, Ho Napoyewi E penaiyayewi mokopo seselesewa, nima semetei semetei esa: kinakeye.

⁸ Ho Napoyewi nano kinisewa wekeye. Kelesowemi kulu hapa sena kesale nokamawa nano mou napolo sena kesale sopoma se tiye mita: walosekeye. Apula: nano nowa, Koteyewi matanesene epapuluse, Kelesowemi kulu hapa sena kesale nokamawa epapuluse matanemita: mouwa walosekeye. Walopita: sena kesale sopoma iyewi se tiye mikeye. Ho Napoyewi semetei ima walosekeye.

⁹ Apula: Kelesowemi kulu hapa sena kesale nokamoke Kotema himu semetei esa: sosolo matanesewa, Ho Napolo semeteiyewi ima kinisekeye. Apula: sena kesale nokama, senala: nakola towaya fala:tesene penaiyawa, Ho Napoyewi kinisekeye.

¹⁰ Apula: sena kesale nokamoke Kote penaiyayewi matanepela: timinisewa timinimita: Ho Napoyewi ima kinisekeye. Apula: sena kesale nokamoke Kote sepatosene sena ta:tapola:, sena kesale nokamawa se tiye mita:, Ho Napoyewi ima matanawa mikeye. Apula: sena kesale nokama Ho Napolo newana, ho olokeyatela isanese ho newana, takalese matanesewa, Ho Napoyewi ima walosekeye. Apula: sena kesale nokamoke solo nowana, solo kalikalilawala, solo amowa Ho Napoyewi ima mikeye. Apula: sena kesale nokamoke solo nowa topu, mouwa e solopela:la: me notolose, sena kesale sopoma se tiye mita:, solo mouwa Ho Napoyewi ima mikeye.

¹¹ Alake nano mokopo seselesene sopoke, Ho Napoyewi semeteiyewi Ene ela: kinisekeye. E matanepela: sena kesale nowama nano mokopo seselesene nowa kinapola:, apula: sena kesale

nowama nano mokopo seselesene nowa kinapola:, sena kesale nowama nano mokopo seselesene nowa kinapola: alusekeye.

Toma Semetei Kamona Nowa Onatu, Nowa Tiya:le, Aluse Kalikalilawa Kekene Tiyapola: Toma Semeteikeye

¹² Aputa: onatuwala, tiya:wala, kalikalise toma semetei ela epapuluse, Keleso amowa Ene Ewamunakeye. Niwa sopoke kalikalilawa, eye Ene semetei kekenanakeye.

¹³ Koiyawemiye, Ho Napolo semetei kamoke niwa sopoke hano toliyeti epapula elakeye. Alanase, niwa toma semetei sita:lakeye. Niwa noka Yu senakeye. Noka Yu senamakeye. Niwa noka tima:na: tisene sena wa:la:ya epakeye. Niwa noka tima:na: tisene sena eta: wa:la:yama akeye. Niye sopoke hano nasene epapuluse, Ho Napowa semetei tiyapola: penaiya timita: sitalakeye.

¹⁴ Niwa senala: toma semetei esa:, tomawemi nano sita:newa semeteimakeye. *

¹⁵ Alake onatuyewi selese, "Newa tiya:manase senala: tomawemi elapose mapolokeye." Aluse selesaleke, onatu ewa pa:ta elaposapa? Eh. Toma semetei kemi elakeye.

¹⁶ Apula: kena:yewi selese, "Newa simanase senala: tomawemi elapose mapolokeye." Au selapita:, kena:wa ewa pa:ta elapa? Eh. Toma semetei kemi elakeye.

* **12:14** Sopoke onatu semetei masitalakeye. Sopoke tiya:le semetei masitalakeye.

17 Senala: tomawemi si sopolu sita:laleke, nano solo amowa ko:luse ta:taposape? Senala: tomawemi kena:ne sopolu sita:laleke, ko:luse nano ikumu ta:taposape?

18 Alawamona, kena:ne sopolu sita:pesita: Koteyewi niwa eta: timiyamakeye. Ene matane-pela: senala: tomawemi tiya:wala, apula: onatuwala, apula: kena:wana, apula: siwala, aluse apolowayakeye.

19 Senala: tomawemi nano semetei sopolu sita:ne telawamona toma ma epesapekeye.

20 Senala: tomawemi nano sita:la: kalikalila sitalakeye. Alawamona senala: tomawa seme-teikeye.

21 Aputa: siyewi tiya:ma selese, “Kewa iya:pela: neyewi nine ninapotane epesenek-eye.” Aluse selakamakiwa eta: ilimanak-eye. Apula: piseiyewi onatuma selese, “Kewa iya:pela: neyewi nine semetei tiya:sela: ela: ililakeye.” Aluse selakamakiwa eta: ilimanak-eye.

22 Nini tomawemi nano nowa niyewi matanese, “Nano mokopo keteakeye.” Aluse ketea amowa niyewi sosolo mamatanek-eye. Sosolo eta: matanama kamona ketea amowa eta: enemakiwa nini toma seli ma epesapekeye.

23 Aputa:, toma hepe hepe esa: olokey-atela kolotea matanesaleko, amowa seli momatema:na:pela: matanesekeye. Aluse, toma hepe noka ewama:na: telawa niyawa seli foluse sao kalesekeye.

24 Alawamona, toma hepe noka kemi ka apolosekeye. Koteyewi toma hepe sopokeye ti-

minise semetei kekene tiye apoyakeye. Apula:, toma hepe noka unu itapa amowa iwa ola:pe ketea ala elakeye.

²⁵ Senala: tomawemi, Koteyewi nano hililawa kalikalila sita:pesita: eta: timiyamakeye. Tomawemi nano sopoke epesita:yemi nowamoke nowa sesela:, apula: nowamoke nowa sesela:, aumita: apoyakeye.

²⁶ Alake onatuwala, tiya:wala, amowa semetei na:sela: toma sopoke nakolosekeye. Semetei nowa unuwa solopita:, sopoke epelese sitalakeye.

²⁷ Alake Keleso toma amunawa kiwakeye. Kili tomawemi nano kalikalila kalikalila sita:newa kekene tiyapola:, toma semeteikeye.

²⁸ Kelesowemi kulu hapa senayewi timinise kalikalilawa timinimita:, Koteyewi weyamu ta:peyakeye. Puwano Apasolo walosene sena apola:, amo fo:su Kote sepatosene sena apola:, sena kesale sopoma se tiye kinisene sena apola:, amo fo:su walosene sena apola:, amo fo:su Kote penaiyayewi matanepela: timinisene timinimita: sena apola:, amo fo:su sena nakola fala:tesene sena apola:, amo fo:su sena nowa seselesene sena apola:, amo fo:su piseikipela: pota: epesita: sena apola:, amo fo:su solo nowa eta: ta:tesemawa ta:tapola: semita: sena apola: epapuluse ta:peyakeye.

²⁹ Apula: ta:peyawa sena sopoke Apasolo walosene senamakeye. Sopoke Kote sepatosene senamakeye. Sopoke walosene senamakeye. Sopoke Kote penaiyayewi matanepela: timinisene senamakeye.

³⁰ Sopoke sena nakola fala:tesene senamakeye.

Sopoke solo eta: ta:tesema selesene senamakeye. Sopoke solo eta: ta:tesema ta:tapola: mouwa ene solopela:la: me notolose se tiye kinisene senamakeye.

³¹ Alawamona, Ho Napolo penaiyayewi mokopo seselesene ola:pe ketea kinisewa mita: kiyawa himu hapa matanepa:. Alawamona isu heneye ola:pe neyewi kima solo epa wekeye. Isu sosolo weyemi isu nowa hele tesekeye.

13

Isu Sosolo Puwanowa Wekeye

¹ Senayewi solo kalikalila mutawala, hepene sena sowala, neyewi ta:tapola: selese, elawamona neyewi himu hapa sena kesale nowa eta: matanamanase amowa, meapo sopoyewi selakeye. Alusewa ilipi kele eta: kela-make mokopo sanawamona solo epa epapuluse, neyewi mokopo meapo sopoyewi selakeye. I suwemi sanawa mokopo selesene epapuluse neyewi mokopo meapo sopoyewi selakeye.

² Aputa: Kote solo se tiye kinisaleke neyewi ta:tapola: sena nowama se tiye kinapola:, apula: Kote nano ketea sopoke heneye alusewa puwano enewa matanesaleke, apula: nano ketea sopoke mupapowa potapola: matanesaleke, apula: Kotewemi himu semetei esa: sosolo matanese, tokowemi hamona e selapita:, tokowa hanapitekiwa potapola:, elawamona sena kesale nowama himu eta: hapamanase elakemi newa mokopo sena epapulakeye.

³ Neyewi nano ketea sopo ke sena nano ketea misitiyamawana, sena nowamoke newa sana kulusaleke ne tomawa teiyewi wa:mita: miya:na:wana * neyewi kinise kamunuse miya:na:pela:, elawamona neyewi sena kesale nowa himu hapa mamatanesaleke amowa, nano ketea sopo ke miwana, toma miwana, mokopokemi minakeye. Aluse minaneke amowa, ne unuwa masolopesakeye.

⁴ Niyewi himu hapawa sena kesale nowa matanese sita: tesewa wekeye. Sena nowamoke nima ikomonosaleke kipila eta: konomonamake halute hopola sita: tesekeye. Sena nowa hauwekilise seselesekeye. Kekelese eta: matanese makeye. Newa nine unuwa wapilima:na:pela: neyewi ninawa wapilise eta: selesemakeye.

⁵ Sena eta:wiyehimu hapa nowama kinisene, Me solo se, “Newa wapilise elakeye.” Aluse makeye. Sena nowa ewamita: eta: tisemakeye. “Neyewi nine ketea amowa semetei ilikeye.” Aluse eta: matanese makeye. Sena nowamoke tepa:na: solo penanosewana, ta:tapola: solo penaiya mapolose ta:te iya:tesekeye. Sena nowamoke nema ikomonosalekiwala, neyewi wa:le heka ikomoma:na:pela: eta: matanese makeye. Ikomonawa himuyewi matanepela: eta: tesemakeye.

⁶ Sena nowamoke olokeyatela timinisaleke potapola: eta: epelesemakeye. Senayewi nano ketea seli tiya:sela: heneye selesaleke eye

* **13:3** Ikila emiwa Kelesowemi kisi tepela: sita:ne senayewi, Kelesowemi kulu hapa sena amowa, ikomonose teiwemi kilisekeye.

ta:tapola: epelesekeye.

⁷ Sena eta:wiye himu hapa nowama kinisene, eyewi ene kemi hililawa tise ema ikomonosaleki-wala, e himu hapawa matanese hapawa eta: iya:tesemakeye. Apula: nano ketea sopowemi himu semetei esa: matanepela: tesekeye. Apula: olokeyatela timinisaleke potapola: matanese, "Sikape seli elaposakeye," aluse matanesekeye. Aputa: nano ketea hilila sopoke hetetima:na: inakemiwana, himu hapa matanesewa kaluse penaiya matanepela: tesekeye.

⁸ Himu hapa matanesewa ma itapa tepesakeye. Alawamona, Kote Eyewi auma:na: seyawa selapita: ta:tapola: sena nowama se tiye epe kiniseyala itapa tepesakeye. Aputa: Ho Napoyewi mokopo mini solo eta: ta:tesema selesewana itapa tepesakeye. Nano ketea mou mupapo Ho Napoyewi nano ketea matanesene kinisewana itapa tepesakeye.

⁹ Yemiwa heneye alusewa niyewi kolotea matanesekeye. Heneye sopoke eta: matanesekeye. Kote selapita: kolotea topukeye. Kolotea topuwa sena nowama se tiye kinisekeye.

¹⁰ Alawamona sikape nano ketea sopoke iliye tiye matanema:na: ikilawa hetetima:na: inaposakeye. Hetetima:na: inapita: nano ketea kolotea matanawa itapa tepela: sosolo matanepesakeye. Peleya: we itapa tema:na: ikila emiwa, Ho Napoyewi mokopo mini nano ketea sopoke amowa itapa tepesakeye.

¹¹ Alake newa sala enene ikila emiwa, salayewi selesene epapuluse neyewi seyakeye.

Salayewi potosene epapuluse neyewi papok-eye. Salayewi matanesene epapuluse neyewi matanakeye. Alawamona newa sena solo tepela: enewemiwa ikila emiwa, salayewi timinisene epapuluse timiyawa yemi iya:peyakeye.

¹² Hawemi hewa potosene epapuluse potosek-eye. Alusene epapuluse yemiwa niyewi kiniwani potosene epapuluse potosekeye. Sikape heneye hokato potapola: matanema:na:keye. Newa Koteyewi sopolu potapola: matanesek-eye. Potapola: matanesene epapuluse sikape neyewi nano ketea sopokeye matanema:na:keye.

¹³ Nano kokolo kao epesenewa wekeye. Kotema himu semetei esa: matanesewa kokolo kao elaposakeye. Nano napowa tiyapose yesipela: sita:tesewana kokolo kao sitalaposakeye. Sena nowa himu hapa matanesewana kokolo kao elaposakeye. Nano ketea usulupe ma itapa tepesakeye. Alawamona, heneye puwanowa sena nowama himu hapa matanesene epakeye.

14

Ho Napolo Penaiyayewi Mokopo Seselesene Solo Nowa Wekeye

¹ Kiyewi kilipe kemi sena nowamoke sena nowama matanepela:, nowamoke nowama matanepela:, aluse himu hapa matanesene amowa kulu ha:na:pa:. Ho Napolo penaiyayewi mokopo seselesewa tima:na:pela: sosolo matanepa:. Alawamona, Ho Nopoyewi mokopo ketea penaiya mini amowa ola:pe wekeye.

Amowa Kote solo penanose selesene sepatosene sena epapula kiye matana sosolo tese tiya:pa:

² Koiyawemiye, senayewi solo eta: topumawa ta:tapola: selese, solo amo mouwa semita: esa: matanesaleke, senayewi ta:tapola: ma matanepesakeye. Alake solo eta: ta:tesema selesene sena amoke, senayewi ta:pita: selesemakeye. Eyewi Kotema semetei selakeye. Koteyewi nano ketea heneye alusewa puwano enewa Ho Napoyewi Ema matanawa, Eyewi solo nowa eta: ta:tesemawa selesekeye.

³ Alawamona Koteyewi alusewa selapita:, sepatosene senayewi ta:tapola: aluse, senayewi ta:tapola: eyewi ene solopela:la: selesekeye. Alake ene solopela:la: selapita:, sena sopoke ta:pita: selakeye. Senayewi ta:tapola: matanesaleke amowa, solo amoke iwa seselakeye. Apula: Kote selapita: ta:tapola: senayewi solo amoke iwa penanosekeye. Apula: iyewi himu nakolose sita:newa e solo amoke penanosekeye.

⁴ Apula: Koteyewi selapita: ta:tapola: selesene senayewi, Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke seselesekeye. Iwa sopoke Kotewa matanemita: seselesekeye. Alawamona solo nowa eta: ta:pa:na: telama selesene senayewi, semeteiyewi Ene ela: Kotewa matanepa:se ene kemi seselesekeye.

⁵ Aputa: kiwa sopoke solo eta: ta:tesema Ho Napoyewi epe kiniseya semita: newa epelese kamunuse epelese, alawamona Kote sepatosene senayewi ene solopela:la: semita:, neyewi heneye sosolo matanekeye. Kote sepatosene senayewi ene solopela:la: se tiye kinisene

sena amowa ewa hene heneye puwanokeye. Alawamona Ho Napoyewi solo nowa kinisaleke, solo eta: ta:tesema selesene sena amowa ewa sikapekeye. Sowa eta: ta:tesema selesene senayewi selese, solo mouwa mase-lapita;, Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyewi mamatanepesakeye. Alawamona nowamoke mouwa selesaleke, Kelesowemi kulu hapa sena kesaleyewi matanepesakeye.

⁶ Ne ma:ela:o, kiyawa solo we seli matanepa:. Newa ki salo ine tese solo kalikalila selesaleko, solo we amokiwa kiwa ko:lu sesepesape? Neyewi kiwamo seselesaleko, Kote solo noka nema waiya amowa kima sema:na:keye. Apula: nowa matana napowa kima miya:na:keye. Apula: nowa neye Kote sowa sepatosene senaye selesene epapuluse kima sema:na:keye. Apula: nowa neyewi kiwamo seselesaleko, newa walosene sena amupela: kima waloma:na:keye.

⁷ Senayewi kitawala, kona fosewala, mokopo sanosaleke, kiyawa seli eta: seli topumake, kisalawa ko:luse seli kisapa:sele?

⁸ Apula: tepa:na: ha:na:na:pela: sena keken-emitita: senayewi wa:polo tiyapola: sanosek-eye. Mokopo sanosaleke senayewi tepa:na: ha:na:na:pela: makekenepesakeye. Heneye sanosaleke, aluse iwa matanepesakeye.

⁹ Alusene epapuluse senayewi solo eta: ta:tesema selesaleke, sena nowamoke mouwa maselapita;, ko:luse solo amo mouwa kiyawa matanema:na:na? Solo amo mouwa mamatanesaleke, solo amowa mokopo sutesinaposakeye.

¹⁰ Aputa: peleya: sopowemi solo kalikalila muta sitalakeye. Solo sopoke mouwa sopolu semetei semetei esa: solo mouwa sitalakeye. Aluse sena sopoke ili solopela:la: ilipe matanemita: selakamakiwa ililakeye.

¹¹ Alawamona sena nowamoke e solo pa:ta selesaleke, neyewi ta:tapola: eta: matanemake ela:, ewalapulu maelakeye. Ewala newanapulu maelakeye.

¹² Alusene epapuluse senayewi solo eta: ta:tesema selesaleke, kiyawa solo mouwa matanesaleke ko:lupasape? Solo amo kiwa maseila:tafosakeye. Ho Napoyewi mokopo seselesene penaiyawa kiyawa tima:na:pela: epelese hetetiyakeye. Alanase, epelese Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke sesewapa:na: epela: mokopo seselesene amowa timinipa:.

¹³ Alanase, solo nowa eta: ta:pa:na: telama selesene senayewi solo amo mouwa matanepa:se sena nokama se tiye mita:, Ho Napoyewi penaiyawa tima:na:pela: kulukulupa:.

¹⁴ Alake, solo eta: ta:tesema solo nowamoke kulukulusekiwa ne hoyewi kulukulusekeye. Alawamona, kulukulula kamunuse ne himuyewi eta: matanesemakeye.

¹⁵ Neyewi ko:luse tima:na:napa? Neyewi hoyawana kulukuluse, himuyawana matanepela: kulukuluma:na:keye. Hoyawana kisalese himuyawana matanepela: kisapesakeye.

¹⁶ Alake kulukulusene koane kiwa sopoke kekene tiyapola: sita:la:, sowa eta: ta:tesema selesene senayewi selese Kotema napolo esa: kulukulusaleke, solo amo mouwa

kiyawa eta: matanemake sita:la:, ko:luse kiyawa ehema:na:na? Solo amo mouwa eta: matanamanase, eyawa kulukuluse himu semetei esa: mamatanepesakeye.

¹⁷ Apula: sena nowama Ho Napoyewi penaiya kinisaleke, sena amoke solo eta: ta:tesema selese Kotema napolo kulukuluse kamunuse napokeye. Alawamona, kiyawa eta: matanamanase kulukulu ekemiwa kiwa eta: seselamakeye.

¹⁸ Ho Napoyewi newa seselese, ne solo eta: ta:tesema solo muta selesekeye. Kiyawala aluse selesene kamona kiwa neyewi helete tiye hapakeye. Alanase neyewi Kotema napolo selakeye.

¹⁹ Kulukulu koane Kekenesene ikila emiwa solo eta: topumawa neyewi solo sukulu tiye hanose selakamakiwa eta: ilimanakeye. Alawamona sena kesaleyawa ta:tapola: matanemita: ili solopela:la: se tiye kasa selakamakiwa ililakeye. Aluse selakamoke solo eta: ta:tesema solo amowa helepekeye.

²⁰ Aputa: Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o. Ne solo we ta:tapola: sala kiaiayewi matanesene epapuluse matanesene tiyapa. Sala kiaiya nowama eta: ikomonosema epapuluse, kiyawala nowama eta: ikomonomake halute sita:latipa:. Aluse sita:la: sena tililaye matanesene epapuluse matanepa:.

²¹ Aluse Kote pukawemi momateyawa wekeye. Piseiki Koteyewi selese, "Yu senama Neyewi sema:na:pela: sena solo nowa selesene sena Neyewi hamonama:na:keye. Hamonapita: iwa hanapola:, Ne solo amowa iwa se tiye miya:na:keye. Solo kinisaleke kemi,

Yu senayewi kao ta:te iya:taposakeye.” Aluse Koteyewi seyakeye. Seyawa Kote E pukawemi sepatosene senayewi momateyalakeye.*

²² Alake, eta: topuma senama solo eta: topumawa selesekeye. Iyewi Kotewa matanemita: selesekeye. Alawamona ta: tisene senama solo eta: topumawa eta: selesemakeye. Ta:tesene senapela: Kote selapita: ta:tapola: senayewi ilipe kemi solopela:la: selesekeye. Ta:tesene senayewi Kotewa seli sosolo matanemita: ili sowa se tiye kinisekeye. Sepatosene sena solo selesene amowa sena eta: seli topuma ima seyamakeye.

²³ Apula: kiwa sopoke Kelesowemi kulu hapa sena kesalema kulukulu koane kekenesene ikila emiwa, solo eta: topumawa solo kalikalila selesaleke, sena himini inisewala, eta: topuma sena inisewala, iyewi ta:tapola: kima selese, “Sena kesale kiwa matakolakeye,” au selaposakeye.

²⁴ Alawamona, kiwa sopoyewi Kote selapita: ta:tapola: solo amowa e solopela:la: se tiye kinisaleke, sena himini mina senayawala, eta: topuma sena mina amokiwala ta:tapola:, “Ne himu olokeyatelalakeye. Koteyewi newa takalepela: kotopesakeye,” au selaposakeye.

²⁵ Aluse matanepela: ewa o:sulu matanesewa matanepesakeye. Hokatolose kotopola: Kotema wapilise selese, “Kotewa kiwalapulu elakeye,” au selaposakeye.

“Kotema wapilima:na:pela: kekenesene ikila emiwa mokopo timinipa,” au seyawa wekeye.

* **14:21** Aisaia 28:11-12

26 Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o, ne solo mouwa enana? Kotema wapilima:na:pela: kekenesene ikila emiwa kiwa sena nowamoke kisala ma:ta: tiyaposakeye. Kiyawa nowamoke sena sopoke matane timita: Kote sowa se tiye kinaposakeye. Kiyawa nowamoke ta:takamake Kote solo kinapita: ta:tapola: sena sopoma solo amowa kiyawa kili solopela:la: se tiye kinaposakeye. Kiyawa nowamoke Ho Napoyewi penaiya kinapita: solo eta: ta:tesema ta:tapola: selaposakeye. Kiyawa nowamoke solo eta: ta:tesema ta:tapola: seyawa mouwa kiyawa kili solopela:la: se tiye kinaposakeye. Aluse kiyawa kilipe Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke penana: tese Kotema wapilima:na:pela: kekene kemiwa seli kekene tiya:pa:.

27 Alawamona kiyawa sena nokamoke solo eta: ta:tesema selapitekiwa, solo amo mouwa sena nowamoke kiyawa kili solopela:la: se tiye kina:pa:. Sowa eta: topumawa kiyawa sena elipeiyawala, sena usulupewala, semetei semetei esa: sela:pa:. Sena pinipe, pipe epapuluse solo eta: ta:tesema sena mutayewi selapa. Sena usulupeyewi selakamakiwa ililakeye.

28 Alawamona solo eta: ta:tesema solo amoke solo mouwa se tiye kinisene sena matesaleke, kiyawa nowamoke solo eta: topumawa hopola himuyewi Kotema sela:pa:. Hopola kine kemi sela:pa:. Sena sopoke ta:pita: selapa.

29 Aputa: Kote selapita: ta:tesene sena elipeiyawala, sena usulupewala, solo topuwa semetei semetei esa: sena sopoma se tiye kinakamake ililakeye. Solo se tiye kinisaleko kiyawa

sena sopoke takalepela: matanepa:.

³⁰ Alawamona sena nowa tesi tiyapola: se tiye kina:sela: enewemi, Kote sowa sena nowa enene ta:tapola:, eyewi selapose tesi tesaleke, puwano tesi tiyapola: selese ela sena kewa, elatipa:.

³¹ Alusene epapuluse, sena sopoke nano hili matanemita: Kote selapita: ta:tesene sena kiyawa semetei semetei esa: selaposakeye. Aukemiwa sena sopoke epelese penaiya sitalaposakeye.

³² Sepatosene sena iyawa sopoke ili meapo pota:tesekeye. Iyawa ikila iliwemi sowa se tiye kinisekeye.

³³ Alake mokopo sopoke kemi selapita: potapola: Kotewa eta: epelesemakeye. Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke kulukulu koane kenene kemiwa, senayewi himu semetei esa: matanepela: hopola selapita: potapola: Kotewa epelesekeye.

³⁴ Kesale kiyawa puwano tesi tiye selapa. Kiyawa selakamakiwa eta: ilimanakeye. Kiwa halute sitalatipa: Aluse, Yu senayewi solo ele tuwapowa elakeye.

³⁵ Kesale kiyawa solo mou eta: kolaiyama tepita:, kine koawemi ke senama ta:pota:pa:. Kulukulu koane sena kesale sopoke kekenawemi kesale tesi tiyapola: sesaleke eta: ilimanakeye.

³⁶ Ko:yala? Kote Sowa puwano Kolini kiwemi tepela: fiyatelala? Kiwamo semetei Kote Sowa tise sena kesale noka eta: timana? Alamakeye.

³⁷ Apula: senayewi matanese, "Koteye sepatosene senawa nekeye. Ho Napolo penaiya nema mokopo mikeye." Aluse matanesene

senayewi neyewi sawi momateya we potapola: selese, “Poleyewi Kote solo sepapowa momateyalakeye,” au sema:na:keye.

³⁸ Neyewi momateya weyamowa senayewi ta:te iya:tesaleke amowa, senayewi solo amowa kiyawa ta: tiyapa.

³⁹ Alake ne ma:ela:o, Kote selapita: kiyawa ta:tapola:, solo amowa se tiye kinapose epelepa:. Apula: solo eta: ta:tesema amowa, Ho Napoloyewi solo kinisaleke, senayewi ta:tapola: sema:na:wa kiyawa etalapa.

⁴⁰ Alawamona Kotema wapilima:na:pela: kekenesene ikila emiwa, mokopo selese kekena:tapa. Nano ketea sopoke seli hekelese kekenetiya:pa:.

15

Yesu Kuluwa Mene Tesiwa Wekeye

¹ Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:ela:o. Yesu solo napowa neyewi kima puwano se tiye miwa, yemiwana, wa:ke matanemita: selakeye. Puwano se tiye miwa kiyawa ta: tikeye. Napuwala kao ta: tiyapola: sitalakeye.

² Alanase Yesu solo napowa neyewi se tiye miwa kiyawa kao ta: tiyapola: matanepela: sitalaleke, Koteyewi kiwa mene silima:na:pela: sitalaposakeye. Alawamona, kiyawa ma alusaleke, kili himu semetei esa: matanawa mokopo ketea epapula elakeye.

³ Apula: Koteyewi nema seya puwano miwa solo semetei kamona neyewi kimawana ola:pe se tiye mikeye. Se tiye miwa wekeye. Nini

olokeyatelawamopela: Yesu kulukeye. Yesu seta: kulumake Kote pukawemi momatelese, Yesuwa kulaposakeye, aluse momateyawa kamunakeye.

⁴ Apula: Yesu kuluwa apanawemi tuwapowa ikila usulupe tepela: Koteyewi Ewa mene tesik-eye. Teisa:tapita: Ewa mene tesi tiye hapakeye. Puwano fa:nemi Kote pukawemi momatelese, Yesuwa mene tesi tiye hanaposakeye, aluse momateyawa kamunakeye.

⁵ Apula: Yesu mene tesi tiye hapawa, puwano Pita enewemi, Ewa inapita: Pitayewi ewa papokeye. Apula: sena ilipe hanosene kukulupe sita:ne emiwa Ewa inapita: iyawala Ewa papok-eye.

⁶ Aputa: Ewemi kulu hanosene sena ke-sale pipe sakopowala (500), sena nokala iwa sita:newanapulu, Yesu inapita: iyawala papok-eye. Papo sena pipe sakopolo amowa noka, sosowa yemi sawi we neyewi momateya ikila weyemiwa sitalakeye. Alawamona, noka mutama kulukeye.

⁷ Apula: Yemese enewemiwana Yesu inapita:, eyawala Ewa papokeye. Apula: walosene apasolo sena sopoke sita:newana Yesu inapita:, iyawala Ewa papokeye.

⁸ Apula: sikape, newa enewemiwana waloma:na:pela: Ewa inapita:, neyawana Ewa papokeye. Newa amayewi sala kesima:na: ikila emi eta: sela tima epapulakeye.

⁹ Alake walosene apasolo sena me sikape telawa nekeye. Walosene apasolo sena temita: Kelesoyewi newa ta:pelema:na: kamona, neyewi

puwano Kelesowemi kulu hapa senawa ikomonakeye. Alanase newa ewakeye. Alanase, iyawa newa Apasolo walosene sena esa:wa eta: ilimanakeye.

¹⁰ Alawamona Koteyewi newa mokopo sesepita:, newa walosene sena elakeye. Koteyewi newa mokopo seselanase newa mokopo maelakeye. Neyewi sosolo hokolose timinise elakeye. Walosene sena nokamoke penanose timinise kamunuse timinima:na:pela:, elawamona neyewi hene heneye sosolo penanose timiyanakeye. Alawamona neyewi ne penaiyawewi epapuluse matiminikeye. Kote mokopo seseleseyewi aluse newa timiyanakeye.

¹¹ Alake, iyewi se tiye kinisewana, neyewi se kinisewana, ketea amowa puwanomakeye. Niyewi sopoke kima Yesu solo se tiye kinisekeye. Solo amowa kiyawa ta:tiyapitekiwa, sowa puwanokeye.

Niwa Tesi Tiye Tuwapa:na:keye E Seyawa Wekeye

¹² Niyewi Yesu solo epe kiniseya wekeye. “Yesu kuluwa Koteyewi mene teisa:pekeye.” Alawamona kiyawa nokamoke selese, “Sena kuluwa tesi tiye matesilaposakeye.” Aluse epe selese amowa ko:lupita: ela:?

¹³ “Sena kuluwa tesi tiye matesilaposakeye,” aluse heneye seyakiwa, Koteyewi Yesuwala tesi tiye ma tesimapekeye.

¹⁴ Alanase Yesu mene tesi tiye eta: tiye tima tesaleke, niyawa mokopokemi se tiye

miya:na:keye. Mokopo se tiye kinise, kiyawa mokopokemi ta: timapekeye.

¹⁵ Alawamona niyewi selese, “Kelesowa Koteyewi mene teisa:pekeye,” au seyakeye. Apula: Keleso kulu tesi tiye eta: tiye tima tesaleke, niyewi Kotewa mokopo solo miya:na:keye. Koiyawemiye, Keleso tesi tiye eta: tiye tima tesaleke, sena sopoke kuluwa tesi tiye matesimapekeye.

¹⁶ Koiyawemiye, sena kuluwa tesi tiye eta: tiye tima tesaleke, Kelesowala tesi tiye matesimapekeye.

¹⁷ Apula: Keleso tesi tiye eta: tiye tima tesaleke, kiwa kao kili olokeyatelawa temapekeye. Alake kiyawa mokopokemi Yesu Kelesowemi himu semetei esa: matanepela: temapekeye.

¹⁸ Apula: Kelesowemi kulu hanosene sena kesale sopoke yemi kuluwala, kulusene isu hanapekeye.

¹⁹ Peleya: weyemi semetei niwa Kelesowalapulu sitalapepela:, kulusene ikila emiwa kaluse Kelesowalapulu eta: sita:nema tesaleko, niwa sosolo haukulapesakeye. Niyewi sena noka sosolo haukulale esa: helete tiye hanaposakeye.

²⁰ Alawamona heneye sowa wekeye. Keleso kuluwa Koteyewi heneye mene teisa:pekeye. Sena kulu puwano mene tesiwa Kelesokeye. Apula: i fo puwano heya enene epapuluse, Keleso Ewamo kuluwa puwano mene teisa:pekeye.

²¹ Sena nowamoke mane kulu tiye fiyatelakeye. Alanase semetei kamunuse, sena nowamokiwa mane kulu tiyapola: mene tesi tiye fiyatelakeye.

22 Sena sopokeye Atame mayawa kulusekeye. Alawamona, sena sopokeye Keleso mayawa iwa kao tesene falela tiyaposakeye.

23 Kokolo kao sita:pesita: ta:peya ikila emi hetetiyapita: mene teisa:taposakeye. Puwano Keleso mene teisa:pekeye. Mene tiye tiwa Ewa sikape mene ina ikila emiwa, Ewemi kulu hapa sitala sena kesale amowa mene teisa:taposakeye.

24 Ikila amo fo:suwemi peleya: weyemi itapa tema:na: ikilawa hetetima:na: inaposakeye. Ikila emiwa Kelesowalapulu kisi tepela: sitala sena piseikiwala, senayewi penaiyawana, iyewi solo ele tuwapowala, sopokeye Kelesoyewi sitiye tiye sanose hotiyetiye iya:taposakeye. Sanose hotiyetiye papaseye tiye, E Ata Kote Ewa semetei Piseikipela: epesita:, Keleso Ene Ewemi kulu hapa sitala sena kesale amowa Kotema kinaposakeye.

25 Koiyawemiye, Keleso Ewa Piseikipela: ha:na: elema:na: emi kisi sopokeye E onatuyewi onapela: helete tiye epesena:pela: Ewa Piseikipela: elakeye.

26 Kisi sopokeye helete tiye sanose ikomoyetiye papaseye tiye kisi sikapewa sanose ikomoyetiye papaselawa kulusene epakeye. Kuluwa Kelesoyewi sanose ikomoyetiye iya:taposakeye.

27 Aluse Kote pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi selese, "Nano ketea sopokeye Kelesoyewi Ene Piseikipela: potapola: elaposakeye," aluse Koteyewi apoyakeye. Koteyewi apoyanase Yesuyewi Kotewa masitipesakeye. Alanase,

Kotewa Yesu hanetapowemi ma elaposakeye. *

²⁸ Aputa: Kelesoyewi E kisi sopoke sitiyetiye nano ketea sopoke Piseikipela: potapola: ela ikila emiwa, Eyewi Kotema selese, “Ni Atao, newana Keyawa potapola: elatipa:,” au selaposakeye. Apula: Koteyewi Kelesowala, nano ketea sopowala, Eyewi Ene semetei heneye Piseikipela: potapola: elaposakeye.

²⁹ Apula: peleya: weyemi sena kuluwamopela: kiwa sena noka falela apota: sita:newa hano toliyetikeye. Yesu kulu mene tesiwa neyewi mokopo solo mini telawamona amowa, sena hano tolusupela: sopoke mokopo kemi hano toliyetimapekeye. Alawamona sena kuluwa tesi tiye eta: tiye tima amowa, iwamopelekiwa sena falela apota: sita:ne ko:lupita: hano toliyetisiye?

³⁰ Niwa walosene senayewi Kelesopela: timinise sitalakeye. Sena nokamoke niwa ikomonona:sela:, kao timinise sitalakeye. Niwa mene tesima:na:keye, aluse solo amowa henemananeke amowa, ko:lupita: niyawa Kelesopela: kao timinise sitalaleke, iyewi niwa ikomonanapa?

³¹ Ne ma:ela:o, ikila sopoke neyewi selese, “Napu ikila sopoke newa sana kulukeye.” Aluse neyewi heneye selakeye. Kiyawa nini Piseiki Yesu Kelesowemi kulupela: apola: tiya:sela: sitalaleke potapola: newa epelekeye. Aluse neyewi heneye selakeye.

³² Kiyewi newa nine matana tiyape esa: tima:na: weyamowa matanesaleko, kiyawa nema sela:pa:.

* 15:27 Kisala Puka 8:6

Neyawa nano ena ketea tima:na:pela: Efesese senawanapulu tepelapa? Iyawa newanapulu mowa a:pewamuna tetesekeye. Sena kesale kulu amowa eta: tesima tesaleko, “Niyawa ma:na:wa naiye, hawa naiye, koiyawemiye, niwa eliwa kuma:na:keye.” †

³³ Alake kiyawa hele matanepa. Napu kemi hele matanema:pekitise hopolose selesewa ta: tiyapa. Seli elakemiwa sena amowa e sena manawa olokeyatela enenase ewa sukulu tiye, elipe semetei olokeyatela sitalaposakeye.

³⁴ Auma:pekise hele matanawa iya:pela:, seli hekeya matanepela: sita:latipa:. Mane olokey-atelawa iya:ta:pa:. Kiyawa nokamoke Kotewa heneye mamatanekeye. Alake kiwa ewamita: neyewi selese momatekeye.

Toma Mene Tesima:na:wa Wekeye

³⁵ Kiyawa sena nokamoke ta:potose, “Sena kuluwa ko:luse mene tesilaposape? Teisa:tapita: toma ko:ya tiyapola: falela tepesape?”

³⁶ Au seya tikili tese selapa. Kiyawa nakela sa:le fo peleya: kepelesaleke, fo tomawa puwano po:sula, henewa sopopela: fiyatesekeye.

³⁷ Peleya: kepeyawa fo semetei kepelesekeye. Nakela sa:le fo peleya: kepiya kamona sopopela: eta: fiyanesemakeye. Nakela sa:le fo kepele-saleke witi ukala, nakela sa:le fo nowana, amowa po:sula toma fowalapulu sopopela: fiyatesekeye.

³⁸ Alake witi fowalapulu witi toma, Koteyewi Ene matanepela: kinisekeye. Kapamo fowalapulu kapamo e toma kinisekeye. Aluse nano

† 15:32 Aisaia 22:13

fo sopolu e toma epapuluse kalikalila kalikalise kinisekeye.

³⁹ Aputa: nano falela epesita:ya sopokeye tomawa kalikalilakeye. Sena kesale toma pa:ta, kopolo toma pa:ta, a:nema: toma pa:ta, ewalo toma pa:ta, aluse nano sopokeye tomawa kalikalilakeye.

⁴⁰ Nano ketea mei falemi toma iliwa kalikalila esa: sitalakeye. Apula:, nano ketea peleya: weyemi toma iliwa kalikalila esa: sitalakeye. Alawamona, mei fala nano ho:liyawa noka pa:ta kalikalise sitalakeye. Peleya: weyemiwana toma ho:liyawa noka pa:ta sitalakeye.

⁴¹ Opo e ho:liyawa pa:ta:keye. Kunei e ho:liyawa pa:ta:keye. Meiyetoluyewi e ho:liyawala pa:ta:keye. Meiyetolu semetei kamunuse ho:liyawa kalikalila kalikalise sitalakeye.

⁴² Ala epapuluse sena kesale kuluwa tesi tiye tiye tima:na: toma epapulakeye. Kulu peleya: tikikemiwa toma posulusekeye. Mene tesilesene tomawa heneye maposupesakeye.

⁴³ Alake sena kesale toma kuluwa peleya: tikikemiwa unuwa sosolo maelakeye. Alawamona, mene tesi toma unuwa sosolo elakeye. Kulu peleya: tikikemiwa toma penaiya itapak-eye. Alawamona, mene tesima:na: tomawa penaiya elakeye.

⁴⁴ Alake sena kesale kuluwa peleya: tikikemiwa peleya: weyamo nekeye. Alawamona, mene tesi tomawa ho nekeye. Peleya: weyamo hepa:la falela toma kalilapo. Hoyewi falela kao tesene tomawa kalilapo.

⁴⁵ Aputa: Kote pukawemi momateyawa wek-eye. "Sena puwano enene Atamema Koteyewi hepa:la kinapita: ewa a pota: enekeye," aluse momateyalakeye. Yesuwa Atame nowa, au selesekeye. Ewamo kuluwa mene tesa:pewa, a pota: kao tesewa sena amawa Eyewi mikeye. †

⁴⁶ Apula: sena peleya: weyamo falela epe-sita:, peleya: weyemi tomawa Koteyewi puwano senama mikeye. Apula: sikape Hepene falemi kao epesita:, ho newa kinaposakeye.

⁴⁷ Sena puwano Atamewa Koteyewi peleya: tiyapola: timiyakeye. Timiyanase ewa peleya: senakeye. Alawamona sena sikape minawa hepene falemi tese minakeye.

⁴⁸ Alake sena puwano enene epapuluse, niwa peleya: senala: sopokeye aluse sitalakeye. Alawamona sena hepene falemi ha:na:na:wa hepene falemi tese mina sena enene aluse kao sitalaposakeye.

⁴⁹ Alake napute niwa senala: peleya: tiyapola: timiya senawa semetei kamona potapola: selakamunuse sitalakeye. Alawamona, sikape niwa hepene falemi tese mina sena semetei kamona potapola: selakamunuse kao sitalaposakeye.

⁵⁰ Ne ma:ela:o, mouwa wekeye. Peleya: weyamo tomawana, pepetawala Kote Piseikipela: elakemi peleya: emi mapapesakeye. Peleya: weyemi toma po:sulusewa kao tesene alapulu mapapesakeye.

⁵¹ Ta:ta:pa:. Puwano mupapowa yemiwa neyewi selakeye. Niwa sopokeye makulaposakeye.

† 15:45 Ma:ta: Ti 2:7

Eta: kuluma kamunuse nini tomawa senisisa: kali tepesakeye.

⁵² Koteyewi wa:polo sanapola: potakamake si tapopuluse kipila kali tela potaposakeye. Wa:polo sanapola:, sena kuluwa falela kao sita:pesita: mene teisa:taposakeye. Apula: nini tomawa kalilapita: potaposakeye.

⁵³ Po:sulusene tomawa iya:pela:, eta: po:sulusema toma napowa tiyaposakeye. Toma kuluwa iya:pela: falela kao tesene tomawa tiyaposakeye.

⁵⁴ Po:sulusene tomawa iya:pela:, eta: po:sulusema toma napolo tisene ikila emiwa, Kote pukawemi momateyawa aupesakeye. Aluse momateyawa wekeye. “Kuluwa iya:pela: heneye sanose ikomoyetiye iya:peyakeye.

⁵⁵ Alake kulusene penaiya Koteyewi iya:peyanase kami elape? Kuma:na:wa ikomoyetiwa Koteyewi iya:peyanase kami elape? Maelakeye.” § Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.

⁵⁶ Ta:yewi ola oiya kinisene epapuluse amowa olokeyatela semeteikeye. Apula:, ele soloyewi olokeyatelama penaiya kinisekeye.

⁵⁷ Alawamona, kuma:na:wa nini Piseiki Yesu Kelesoyewi iya:peyanase mane olokeyatelawala, kuma:na:wana, niyewi sanapola: olokeyaleye tikeye. Amopela: niyawa Kotema napolo selak-eye.

⁵⁸ Alanase, ne ma:ela:o, kiwa penaiya sita-latipa:. Ketea hilila kalikalila ki salo inisaleke, ka:mi, kiwa kikilitepa. Kelesowemi kulu hapa

himu semetei esa: sita:latipa:. Ikila sopoke Pi-seiki Kotepela: sosolo timinipa:. Sikape kiwa kuluwa mene tesima:na:nase, yemiwa kiyawa nano epe timiniseya, Koteyewi potosekiwa, keteawa mokopo keteakeye, elawa eta: sema:na:makeye.

16

Kelesowemi Kulu Hapa Sena Sesewapa:na: Epela: Moweni Tiye Tisewa Wekeye

¹ Kelesowemi kulu hapa sena sesewapa:na: epela: moweni tiye tisewa kiyawa nema topuwa, neyewi kima solo mene seyakeye. Kelesowemi kulu hapa sena kesale Kalesia peleya:wemi sita:nema neyewi selese, “Yelusaleme sitiwemi Kelesowemi kulu hapa sena kesale amowa seselese moweni miya:na:pela: tuwata:pa:.” Aluse neyewi ima seyawa, kiyawala aluse tuwata:pa:.

² Tomowemi ikila sopoke kiyawa kilipe sopoke semetei semetei esa: moweni tuwata:pa:. Sokatiye sopoke nano timinipita: moweni kolotea tiyapola:, moweni kolotea tuwata:pa:. Moweni sosolo tise, moweni sosolo tuwata:pa:. Tuwata:sela: moweni sopoke tiye tiwa kekenepela: selata:pa:. Alanase, newa inisene ikila emiwa, moweni kekenepela: sita:newa eta: ilimanakeye. Newa seta: minama ela: yemiwa selata:pa:.

³ Apula: moweni tuwapowa Yelusaleme sitiwemi tiyapola: hamonite, sena noka napowa kiyawa ta:pele tiyapa:. Aluse newa inise sena kiyawa ta:pele tinase moweni tiyapola: hamonite, neyewi ima sawi momate tiye

Yelusaleme Keleso sena kesale iwa matanemita: ilikepima:na:keye.

⁴ Apula: napolo newana hanosaleke amowa, iwala newanapulu ninipe hanaposakeye.

Poleyewi Kolini Keleso Sena Kesale Popa:na:pela: Hapawa Wekeye

⁵ Nawa Masetonia peleya: honosanewemi hanapola:, apula:, sikape kili taunewemi mina:na:keye. Alawamona, puwano nawa Masetonia peleya: ha:na:na:keye.

⁶ Aputa:, kili taune ikila koloteawemi elalekewala, yapene potia inisene kunei usulupe elalekewala nowa aluse telamita:keye. Nawa tikili tekeye. Emi elapepela: nawa peleya: nowa hanaposakeye esaleke, seli ha:na:na:nase, kiyawa nawa seselawa ililakeye.

⁷ Nawa inapola: kipila mene hanose ikila koloteayewi kiwa potapose mapolokeye. Piseiki Koteyewi ilikeye esaleke ikila sosowa nawa kiwalapulu epesena:keye.

⁸ Alawamona Penekose tikinima:na:pela: nawa Efesese taune weyemi epesena:keye.

⁹ Kote solo mita: isu tenamo amunawa Koteyewi kolotikeye. Alanase neyewi Ewamopela: se tiye kinapita:, sena mutayewi ta:takeye. Alawamona, sena kesale muta nokamoke iyewi nawa mapolose Kote timinisewa ha:na: kalakeye.

¹⁰ Aputa: Kolini sena kesale kili taunewemi Timotiwa inisaleke, kiyawa ewa siliyapola: napola:ta:pa:. Alake Piseiki Kotepela: neyewi timinisene epapuluse, ewala aluse timiyanakeye.

11 Kiyawa ewa potapola: takalepa. * Ewa newa elakemi makene inisekiwa seli minite kiyawa ewa sesepa:. Seselesaleke ewa epelese inise Keleso sena kesale nokalapulu inapele esa: newa yesipela: elakeye.

12 Nini Kelesowemi kulu hapa sena ne ma:e Apolosema neyewi selese, “Kelesowemi kulu hapa sena ma:e nokalapulu, Kolini taunewemi sena potapose makene ha:na:pa:.” Au seya kamunuse ewa kili koawemi yemiwa ha:na:na:wa ma epelekeye. Alawamona, ewa sikape opo napolo potosaleko, ewa inaposakeye.

Poleyewi Epama Au Seyawa Wekeye

13 Mane olokeyatela hetetima:pekise enima:na: tese sitalatepa. Kotewemi kao himu semetei esa: matanepela: timinise sita:latipa:. Kiwa ipipa. Ewamopela: penaiya penana:pela: sita:latipa:.

14 Kiyawa nano ketea sopoke timinise sena kesale nowa himu hapawa matanepela: tiya:pa:.

15 Ne ma:ela:o, Setefanase e ekewala, e salawala, Akaiya peleya: emi iwa sopoke putupela: Yesuwemi elapose notoyakeye. Yemiwa Kelesowemi kulu hapa sena kesale noka sesemita: iyewi timinise sitalakeye. Aputa: ne ma:ela:o, neyewi kima penanose selakeye.

16 Setefanaseyewi nano timinisene epapuluse ewalapulu semetei nano timinisene senayawala, aluse timinisenase ili sowala ta:ta:pa:.

17 Setefanasewala, Fotunatesewala, Akaikasewala iwa makene inapita: potapola: newa

* **16:11** Timotiwa sena tilila eta: telamanase, sena tilila nokamoke ewa kepoliyetise pote iya:peyakeye.

epelekeye. Koiyawemiye, kiwalapulu semetei eta: tesema sena usulupe amowa inapola: newa sesepita: potapola: epelekeye.

¹⁸ Iyewi kiwa epelesene epapuluse, newana epeletakeye. Alanase iwa, “Sena napokeye,” e sela:pa:.

¹⁹ Aputa: Kelesowemi kulu hapa sena Esia peleya: emi sita:neyawa kima elika:lo napolo, e seyakeye. Akuwilawala, e ekele Pilisilawala, ili koane Kelesowemi kulu hapa sena kesale kekenawana, iyewi sopoke kiwa ikilale napolo e seyakeye. Kiwa Piseiki Kelesowemi palanase iyewi ikilale napolo e seyakeye.

²⁰ Kelesowemi kulu hapa sena kesale sopoke peleya: weyemi sita:neyawala, iyewi kima elika:lo napolo e seyakeye. Kiyawala, Kelesowemi kulu hapa sena kesalewa sosolo matanepela:, kilipe kemi minita:pa:.

²¹ Ne tiya:yewi weyamowa momatelese, “Elika:lo napolo. Neyewi kiwa matanekeye,” aluse Pole neyewi momatekeye. †

²² Aputa: kiyawa nokamoke Piseiki Yesuwemi himu mamatanesaleko, sena amowa Kotewalapulu kokolo kao maelaposakeye. Apula: Piseiki Yesu mene mina:na:wa neyewi matanese, “Yesu kewa kipila ina:pa:,” aluse matanekeye.

²³ Piseiki Yesuyewi kiwa mokopo sesemita: neyewi kulukulula:keye.

† **16:21** Sawi we momateya sopoke Poleyewi e tiya:yewi eta: momateyamakeye. E sowa sena nowamoke ta:tapola: momateyakeye. Aputa: sawi momate tiye itapa tekemiwa, sawi hepe kolemi kolotea momateyawa Poleyewi e tiya:yewi momateyamakeye.

²⁴ Kiwala, newana, Yesu Kelesowemi kulu hapa potapola: sita:nenase, ne himu hapawa kiwa sosolo matanepela: elakeye.

Kokolo Kao Tesene Solo
The New Testament in the Kasua language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kasua long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kasua

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

1fcf9769-caef-5efb-8a54-c50b46922376